

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXVII

CELOVEC, PETEK, 20. AVGUST 1982

ŠTEV. 33 (2084)

Bo prišlo do obrata v manjšinski politiki?

Takorekoč sredi poletnih počitnic, ko v veliki meri — razen najbolj aktualnih in akutnih dogodkov — počiva tudi politično življenje, je bila avstrijska javnost precej nedvoumno opozorjena na eno izmed tistih vprašanj, o katerih tukajšnji politični dejavniki najraje govorijo, da so že rešena, čeprav sami dobro vedo, da temu ni tako in da se bodo morali s temi vprašanji prej ali slej spet resno baviti. Mislimo manjšinsko vprašanje, ki pa tokrat ni postalo aktualno zaradi kakšnega „spektakularnega“ dogodka, marveč po zaslugi politikov samih, ki so mu posvetili dokaj veliko pozornost v tisku.

Predvsem gre tukaj za obširno stališče zveznega predsednika Kirchschlägerja, ki je v pogovoru s sodelavko graške „Südost-Tagespost“ Barbaro Stiglmayr zelo jasno opozoril na nerešeno manjšinsko vprašanje. Pri tem je ponovil svoje znano prepričanje, da manjšina potrebuje nekoliko več razumevanja in več zaščite, če naj bo enakopravna z večino. Za dosedaj tega pa so potrebni pogovori, so potrebna pogajanja — in ravno v tej smeri je predsednik Kirchschläger sicer diplomatično zadržano, kljub temu pa dovolj razumljivo kritiziral pristojne politike, da se vse premalo pogovarjajo z manjšinami o reševanju njihovih vprašanj.

„Ne moremo zahtevati, da svet svojih problemov ne bi reševal z vojno, temveč s pogovori, če niti svojih lastnih problemov ne moremo rešiti na ta način,“ je dejal predsednik Kirchschläger. In dalje: „Ne moremo prikazovati Avstrijo kot deželo sredine in srečanja ter drugim ponujati ozračje pogovorov, dokler sami nismo v stanju, da bi ta pogovor uresničevali v vseh tistih vprašanjih, ki nas ločijo — in tukaj ne mislim samo manjšinsko vprašanje.“ V tem smislu Kirchschläger tudi v manjšinskem vprašanju ne vidi druge poti, kot je pot pogovorov, toda „pogovor samo zaradi pogovora je premalo, treba je najti konkretne rešitve“.

V teh stališčih smo si koroški Slovenci s predsednikom Kirchschlägerjem povsem edini, saj smo vedno spet opozarjali na potrebo reševanja odprtih vprašanj ter izrazili tudi svojo pripravljenost, da v enakopravni dialogu s pristojno vlado konstruktivno prispevamo k oblikovanju spre-

jemljivih rešitev. Smo pa s predsednikom Kirchschlägerjem enotnega mnenja tudi v tem, da „nam tudi najlepše pravno poslopije nič ne koristi, če ga ne zavarujemo s širokim privoljenjem“ — v kolikor je tukaj mislil na trenutno zakonsko ureditev, ki jo nekateri tako radi prikazujejo kot „širokogrudno“ in celo „vzorno“ rešitev, čeprav v resnici gre za diktat, ki je bil v smislu tristranskega pakta manjšini oktroiran proti njeni volji in ga neposredno prizadeti zato tudi dosledno odklanjajo.

To brez dvoma velja tudi za takomenovane manjšinske sosvete, ki pa za razliko od stališča, ki ga v zadnji koroški prilogi dunajskega dnevnika „Die Presse“ zastopa deželni glavar Wagner, gotovo niso edina točka, ki še buri valove. Zato glavarjevo spoznanje, da „bo treba razmisliti, ali naj bo še naprej naloga avstrijske politike, da Slovencem nekaj okroira, česar sami nočejo imeti,“ ne more veljati samo za sosvete, marveč mora enako veljati za vse tisto, kar je nastalo in kar nastaja v naročju tristranskega pakta brez sodelovanja in proti volji prizadete manjšine. Ne nazadnje tudi za „novo ureditev“ manjšinskega šolskega vprašanja, ki jo v isti prilogi skoraj z istimi besedami kot lani ob istem času napoveduje predsednik koroške ÖVP Knafl. Njegova napoved je zaskrbiljujoča toliko bolj, ker odpira eno zadnjih vprašanj, ki v smislu zahtev nemških nacionalistov še niso „zadovoljivo rešena“.

Manjšinsko vprašanje je torej spet postavljeno na dnevni red političnega življenja v naši državi, pri čemer je izbira časa za sedanjost aktualni-

ziranje brez dvoma zanimiva. Po eni strani smo na pragu jesenske politične sezone, po drugi strani pa bomo imeli predvidoma v maju prihodnjega leta državnozborske volitve. Torej je skrajni čas, da na pristojnih mestih začnejo razmišljati o tem, kako bi obnovili dialog med vlado in manjšino, in sicer v takšnem ozračju, da to ne bi bil samo „pogovor zaradi pogovora“, marveč da bi v duhu medsebojnega zaupanja in konstruktivnega sodelovanja iskali in našli konkretne rešitve. Koroški Slovenci smo pripravljeni v tem smislu že ponovno izpovedati in bi gotovo pozdravili tak „obrat“ v manjšinski politiki.

„Liberalni, nacionalni in antiklerikalni“ socialisti

Konservativni zahodnonemški dnevnik „Frankfurter Allgemeine Zeitung“ je te dni objavil zapis o Koroški kot socialistični trdnjavi. Tak zapis seveda ne more mimo problemov Koroške, med katerimi je na vidnem mestu manjšinsko vprašanje. Ni da bi se podrobneje spuščali v predstavitev te problematike, ki je pač taka, kakor se konservativnemu časniku prilaga, in ki nastane tedaj, ko novinar obišče samo deželne oblastnike, ne stopi pa do manjšinskih organizacij. Na vsak način pa manjšinski problem označuje kot „glavni problem Koroške“.

Bolj značilne so ugotovitve o socialistični stranki na Koroškem. Po mnenju deželnega glavarja Wagnerja imajo socialisti na Koroškem večino zaradi posebne mentalitete koroškega prebivalstva. „Nastrojeno je liberalno, nacionalno in antiklerikalno“, kar je v prid socialistični stranki“, pravi Wagner. Posebnost Koroške je tudi „nacionalno poudarjena obsejna mentaliteta Korošcev“, po mnenju avtorice članka pa znajo koroški socialisti, zlasti pod vodstvom seda-

ZVEZA KOROŠKIH
PARTIZANOV
vabi na

SPOMINSKO SLOVESNOST

ob 40. obletnici prve bitke
slovenskih partizanov
z nemškimi nacističnimi enotami
na Koroškem

ki bo v nedeljo 22. avg. 1982
s pričetkom ob 14. uri
na Robežah pri Apačah.
Poleg govorov bo kulturno-
umetniški spored, v katerem bo
sodeloval tudi Koroški partizan-
ski pevski zbor. Prireditev se bo
zaključila s tovariškim sreča-
njem.
Prisrčno vabljeni!

Jugoslovanski dan na celovškem sejmu

V okviru lesnega sejma v Celovcu je bil tudi letos poseben Jugoslovanski dan, in sicer v sredo, ko so predstavniki gospodarskih ustanov iz Slovenije in Hrvaške na tiskovni konferenci tolmačili svoje poglede na razvoj gospodarskega sodelovanja med Avstrijo in Jugoslavijo (poročilo o tem objavljamo na 2. strani — op. ured.).

Sicer pa je bil dan v znamenju številnih stikov in pogovorov med predstavniki obeh držav ter je dosegel višek z večernim sprejemom, ki so ga priredili generalni konzul SFRJ v Celovcu ter predsednika gospodarskih zbornic Slovenije in Hrvaške. Med udeleženci sprejema so bili tudi zastopniki političnih organizacij in gospodarskih ustanov slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

In ne nazadnje je bila prav za Jugoslovanski dan na celovškem sejmu v Deželni galeriji odprta umetniška razstava slovenskih impresionistov, ki bo tja do konca septembra vrhla reprezentativen pregled tega vrsta slovenske likovne umetnosti.

Čas za prepoved neonacistov

PREBERITE

Pred začetkom volilnega boja

stran 2

Več slovenščine na naših šolah!

stran 3

Odnosi med matico in manjšino

stran 7

Prvi boj na Robežah

stran 8

Zveze med neonacističnimi teroristi, ki so zakrivila bombne atentate zadnjih tednov, in Burgerjevo NDP so zdaj tudi policijsko potrjene. Politično mislečim ljudem so bile te zveze dneh že pred tem jasne. V zadnjih dneh je policija aretirala nekaj ljudi, ki so neposredno povezani z NDP in njenimi voditelji. Poleg zahodnonemškega terorista Ekkeharda Weila, ki ga je policija izročil sam Burger potem, ko so mu tla očitno postala pre vroča, so v Salzburgu zaprli Artilo Bajtsyja, ki je osumljen, da je pomagal Weilu pri izvedbi atentatov v Salzburgu in na Dunaju, na Dunaju pa so zaprli nekaj članov NDP, ki so skrbeli za skrivališča za Weila.

Niti vseh zvez med neonacističnimi teroristi in neonacističnimi ideologi se stekajo v Salzburgu. Ne samo, da so tam aretirali Bajtsyja in našli 175 kilogramov črnega smodnika, tam je očitno tudi kretica desnega ekstremizma. Pri tem ima posebno vlogo Burgerjev „gauleiter“ Rebhandl, ki je že nekajkrat nastopil s profašističnimi in prohitlerjanskimi akcijami — ne da bi ga salzburška policija pri tem motila (nasprotno pa je postavila pred sodišče antifašiste, ki so se branili

proti tej fašistični propagandi). Rebhandl je skušal postaviti na noge nekakšno „zaščitno četo“ NDP, ki naj bi kot nekoč SA „ščitila“ NDP-jevske aktiviste. V tej četi je bil Rebhandlov sin, hkrati bližnji prijatelj zaprtega Bijtsyja. Preko njega so očitno tudi tekli stiki med Weilom in Burgerjem, ki je Weila prijavil policiji šele, ko mu je policija tako in tako že bila na sledi, čeprav je že nekaj mesecev vedel za njegovo prisotnost v Avstriji. In Weil ni neka neznana oseba, saj je v Nemčiji že bil obsojen zaradi neonacistične teroristične dejavnosti in je bila razpisana tiralica za njim. Za zdaj še ni docela jasno, kakšni so bili neposredni stiki med Weilom in Burgerjem, vse pa kaže, da se je Burgerjeva NDP poskušala v dvojni taktiki: na eni strani ustvariti videz demokratske stranke, na drugi strani pa v ilegali podpirati teroristične akcije proti židovskim ustanovam in osebam in tako na novo zanetiti antisemitizem. Avstrijske oblasti bi zdaj imele možnost, da to dvojno taktiko učinkovito preprečijo. Zdaj glasovi za prepoved neonacističnih organizacij postajajo zmeraj glasnejši, tudi v sami vladajoči socialistični stranki,

tako da tudi že kancler Kreisky in minister Lanc dopuščata možnost prepovedi.

Ob tem pa ne bi bilo nič narobe, če bi pristojne oblasti posvetile tudi v ozadje vseh teh grupacij — tudi na Koroškem. Brez dvoma bi zdaj bila priložnost, raziskati zveze recimo med KHD in NDP. Tako kot po vsem videzu ni naključje, da se je bivši organizacijski vodja KHD angažiral pri NDP in pritegnil tudi še druge, tako tudi ne bo naključje, da je zaupnik KHD za Feldkirchen Haberl (po lastnih izjavah) skliceval volilne sestanke za Burgerja na Koroškem. Prav tako ni jasna vloga Klaus-Petra Herndla, ki ga „profil“ označuje kot vodjo „Jugendkreis Hagen“, ki pa je prav tako blizu NDP in neke Volkssozialistische Arbeiterpartei in se sam imenuje protikapitalističnega „nacional-socialista“. Njegovi nastopi po Celovcu, predvsem na celovski univerzi, tudi državni policiji niso mogli uiti. Naposled pa tudi še ni pojasnjena tista prva sled po salzburških atentatih, kjer so videli avtomobil s koroško registracijo. Ali se je izkazala kot slepa sled? Ali pa skušajo tu kaj prikriti?

Čemu ne dvojezično?

Po tridesetih letih provizorija bo Celovec zdaj dobil pravo avtobusno postajo. Pravijo, da bo najsodobnejša v vsej Avstriji. Ob ureditvi trga pred železniško postajo so obenem zgradili tudi novo poslopje Delavske zbornice in preuredili pošto. Ni kaj, vse to je bilo Celovcu potrebno.

Brez dvoma pa ni potrebno, da hočejo postajo odprati prav 9. oktobra. Če so že morali počakati do jeseni, čemu so morali za otvoritveni dan izbrati predvečer 10. oktobra, predvečer praznika koroških javogovantnikov? Kot da so se brambovci pred 62 leti borili za novo avtobusno postajo v Celovcu. In kot da ima plebiscit kaj opraviti z današnjim predvolilnim bojem!

Pa še nekaj. Na postaji so že postavili table za posamezne avtobuse. Kar lične so, na vsaki je ura in kraj, kamor je avtobus namenjen. Toda za dvojezične kraje imajo samo enojezično oznako. To ni potrebno. Potrebno bi bilo, da so dvojezične. Ne samo, kjer jih predvideva tudi sedmoprijazna zakonodaja, temveč za vse dvojezično ozemlje. Poldrugi mesec je še časa, da postavijo dvojezične krajevne oznake. Potem pa jih zamojdel lahko otvorijo tudi 9. oktobra. P.W.

Pred začetkom volilnega boja

Poletni čas je čas notranjepolitičnega miru; edino trpljenje palestinskega ljudstva zbuja pozornost svetovne javnosti, sicer pa se zdi, da je tudi za politike izbruhnil dopustni čas. To ne bi bilo nič novega in nič posebnega, če ne bi Avstrija stala pred novimi volitvami za državni zbor, ki bodo menda, kakor je slišati iz odgovorovnih krogov, 15. maja prihodnjega leta, ko bo iztekel vladni rok sedanjega vlada. To dejstvo pa je tudi vzrok temu, da se izkaže vsaka izjava katerekoli bolj ali manj važnega politika v drugi luči: politični astrologi se trudijo, da bi vsako besedo pretehtali pač v luči še ne začete volilnega boja. Na ta način pa so se izluščali nekateri predmeti, ki bodo verjetno važne teme tega volilnega boja, ki se bo začel verjetno kar po dopustni sezoni, torej septembra ali oktobra: kako bo sestavljena vlada, če socialistom uspe obraniti absolutno večino; če ji to ne uspe, ali bo prišlo do velike ali majhne koalicije; kaj bodo najbolj pereča vprašanja med volilnim bojem. — Očitno uporabljajo vse politične stranke trenutno zaradi dopustnega časa bolj ali manj za politiko nezainteresirano javnost, da spuščajo poskusne balone, kako bi javnost reagirala na nove predloge.

Socialistična stranka se pri tem zanaša na dve težnji: na eni strani hoče volilcu zagotoviti kontinuiteto svojega delovanja s tem, da razen dveh izjem ne misli na večje osebne zamenjave v vladi: tako je ministrica za znanost, Herta Firnberg, že napovedala, da v novi vladi ne bo več zastopana; če bi ostalo pri trenutnih večinskih razmerah, bo njen logični naslednik dosednji predsednik kluba socialističnih poslancev, Heinz Fischer. Drugi, ki naj bi zapustil vlado, je pravosodni minister Broda. Toda že pri njemu se začnejo problemi: trenutno je tarča opozicijskih napadov, hkrati pa se ga očitno hoče znebiti tudi določen del vladajoče stranke same. Broda je izjavil, da še ni na cilju svojih predstav in da bi vladi ostal na razpolago, seveda, če ga socialistična stranka želi. In dejansko je Broda eden najplodnejših mini-

strov te socialistične vlade in bo njegovo delo — od reforme družinskega prava preko kazenskega in najemniškega prava — ostalo v zgodovini kot komaj kake druge reforme njegovih vladnih kolegov. Zlasti to njegovo delo pa moti po vsej verjetnosti opozicijo več kot vse ostalo, kar mu trenutno očita-jo v zvezi z zasledovanjem gospodarskih kriminalov pri splošni bolnišnici na Dunaju in stanovanjski gradbeni zadrugi na Gradiščanskem. Sicer pa socialistična vlada obljublja, da bo ostala nespremenjena, če ji bodo volilci ponovno zaupali.

Bolj živahno se stranke tepejo okoli ekonomsko-političnih vprašanj, od katerih je zlasti kočljivo vprašanje tako imenovane „prevredelitve“, ki ga je deponiral Fischer v neki diskusiji. Očitno je to vprašanje sprožil s tem namenom, da bi na eni strani preskusil reakcijo obeh opozicijskih strank in da bi si na drugi strani pridobil prijateljev med neorganizirano mlado levico. Tako ostaneta volk sit in koza cela, saj je Kreisky, ko se je za nekaj dni mudil v Avstriji, menil, da prvič nič ne meni, drugi pa, da je to vprašanje socialnih partnerjev in da bo treba tam diskutirati. S to izjavo pa je celo razpravo zopet spravil na stari avstrijski tir: saj vse ni tako vroče, kot se bo jedlo, diskutirati pa se vedno sme. Če pa bi diskusija postala tako resna, da bi morda le kaj spremenila, pa imate še vedno v meni zavarovanje vaših privilegijev. — Obljube reform in obljube po ohranitvi statusa quo: tako se da opisati začetek volilnega boja socialistične stranke.

Ljudska stranka pa še nima nobenega koncepta: vse, kar zmore, je beseda „zapravljanje“ in napoved še hujših časov, vendar ji ne uspe, da bi volilcu verodostojno dopovedala, da ima boljši koncept za krizo.

Trenutno torej za delovno prebivalstvo v obstoječih strukturah ni potrebe po novi vladi, ker je edino, kar opozicija lahko nudi, odprava socialnih pridobitev delovnih slojev.

fra-ter

Bankrot AEG-Telefunken

Višek kriznega poletja v Zvezni republiki Nemčiji je stečaj drugega največjega nemškega elektronskega koncerna AEG-Telefunken. Leto dni pred stoletnico tega velikan je podjetje takorekoč prišlo na kant. AEG ima za 15 milijard mark letnega prometa, 120.000 zaposlenih, 478 tovarn v 156 deželah in proizvaja od likalnika do vesoljske tehnike takorekoč vse, kar poganja električna energija. Minuli teden je zaradi plačilne nesposobnosti upnikom ponudil poravnava v višini 40 odstotkov obveznosti. Neposredno je zaradi zadolženosti velikan ogroženih 60.000 delovnih mest. Polom AEG je največji krah kakega podjetja v povojnem času v Nemčiji in višek letošnjih krahov v nemškem gospodarstvu. Za letos pričakujejo, da bo 16.000 podjetij bankrotiralo, kar je za Nemčijo svojevredstven rekord — poleg rekordne brezposelnosti in rekordnega pomanjkanja naročil. Zdaj hočejo polagoma priti iz dolgov, ki jih imajo 5,3 milijarde mark pri bankah in 2,4 milijarde mark pri dobaviteljih, in tako sanirati podjetje.

Nemškemu „gospodarskemu čudežu“ je s tem bankrotom takorekoč odklenkalo, sploh ker je združen z rekordno brezposelnostjo, ki bo do konca leta dosegla 1,8 milijona ljudi. Hkrati pa propadajo drugi velikani nemškega gospodarstva, npr. Bauknecht, Pelikan, Wienerwald, Magirus, Dual idr. Razen tega pa v krizo prihajajo tudi velike trgovske hiše, ki so vse po vrsti — Karstadt, Kaufhof, Hertie, Horten — začele drastično racionalizirati, torej odpuščati zaposlene.

Nacistični zločinec pod zaščito bolivijskih oblasti

Že od leta 1950 dalje uživa zloglasni nacistični vojni zločinec Klaus Altman Barbie „gostoljubje“ bolivijskih oblasti, ki ga ščitijo pred zahodnonemškimi in predvsem tudi francoskimi sodišči, katera so že ponovno zahtevala njegovo izročitev, da bi mu sodila zaradi zločinov, ki jih je zagrešil kot nacistični gauleiter v zasedenem francoskem mestu Lyon. V Boliviji se je Altman „uveljavil“ kot vodja ultranacistične organizacije „Zarotniki smrti“, ki je vpletena tako v trgovino z mamili kot predvsem tudi v vojaške prevrate v Boliviji. Kljub temu (ali pa prav zaradi tega!) je bil Altman po pisanju bolivijskega tiska pred kratkim celo uradni gost v predsedniški palači, kjer je v imenu svoje organizacije čestital novemu predsedniku generalu Guidu Vildosu ob izvolitvi za voditelja bolivijske države. Po najnovejših vesteh pa je bolivijska vlada končno le sklenila sprožiti sodni postopek, da bi pristojni organi ugotovili utemeljenost zahteve Zahodne Nemčije, naj bi ji izročili znanega nacističnega zločinca. Ali bo imela ta zahteva tokrat več uspeha, kot so ga imele vse dosedanje, bo seveda pokazal šele nadaljnji razvoj.

PLO pred umikom iz Bejruta

Izraelska agresija na Bližnjem vzhodu je pred razpletom. Vse kaže, da bodo morali Palestinci kloniti vojaški premoči in umakniti svoje vojaške sile iz Bejruta. Vendar je vo-

Lesni sejem v znamenju krize

Po avstrijskem lesnem sejmu, ki je trajal le do srede, gre počasi proti koncu tudi letošnji celovški blagovni sejem, ki se bo končal v nedeljo. Na celovškem razstavišču, ki je bilo prvih šest sejmskih dni v središču velike mednarodne prireditve lesnega gospodarstva (tradicionalni avstrijski lesni sejem v Celovcu spada med največje tovrstne strokovne prireditve v Evropi), je seveda živahno tudi v drugem polčasu letošnjega glavnega sejmskega dogajanja. Celovški sejem, ki ima značaj splošnega blagovnega sejma, nudi tudi letos širok izbor izdelkov in pridelkov vseh vrst, tako da posreduje številnim domačim in tujim obiskovalcem zanimiv pregled dosežkov in zmogljivosti domačega in mednarodnega gospodarstva.

Že zaključeni lesni sejem je bil letos precej v znamenju čedalje večjih težav, s katerimi je vedno bolj soočeno tudi lesno gospodarstvo. Krizni pojavi, ki se kažejo v stagnaciji ali celo nazadovanju gospodarskih dejavnosti in v naraščanju brezposelnosti, so zajeli tudi posamezne panoge vse od gozdarstva in spravljavanja lesa pa do najrazličnejših oblik njegove obdelave. Kako resen je položaj tudi v naši državi, kažejo opozorila na posledice, ki jih domače gospodarstvo vidi v liberaliziranem uvozu tujega lesa — v konkretnem primeru zlasti iz Češkoslovaške, o čemer je bilo obširno govora na strokovnih posvetih in tiskovnih konferencah v okviru sejma.

Seveda pa zakoni gospodarstva ne poznajo (ali vsaj ne bi smeli poznati) enosmernic: pristojni minister Haiden je na zahteve po omejitvi uvoza češkoslovaškega lesa zelo jasno in pravilno odgovoril, da bi s tem škodovali tudi lastnemu gospodarstvu, ki je prav tako zainteresirano na čim širšemu izvažanju na Češkoslovaško.

In o podobnih posledicah, ki jih ima blagovna izmenjava, če je preveč enostransko usmerjena, je bilo govora tudi na tiskovni konferenci, ki so jo v sredo v okviru jugoslovan-

skega dneva na celovškem sejmu priredili predstavniki gospodarskih zborskih Slovenije in Hrvaške. „Osnovna značilnost blagovne menjave z Avstrijo ostaja tudi v letošnjem letu zunanjetrgovinski deficit, ki je že dosegel mejo, preko katere bi bila škoda obojestranska,“ se je glasilo resno opozorilo. In v ilustracijo so bili navedeni naslednji podatki: Avstrija zavzema v jugoslovanskem izvozu 11. in v uvozu 7. mesto; ta blagovna menjava je v letu 1981 dosegla 786,8 milijona dolarjev, pri čemer pa je pokrite jugoslovanskega uvoza z izvozom znašalo le 41 %. Slovenija je lani izvozila v Avstrijo za 86,6 milijona dolarjev, uvozila pa za 139,6 milijona dolarjev, tako da je znašal deficit kar 53 milijonov dolarjev. Še slabši je položaj Hrvaške, ki je lani izvozila v Avstrijo za 44 milijonov dolarjev, uvozila pa za 132 milijonov dolarjev in je deficit znašal torej 87,4 milijona dolarjev.

Letos se je razmerje za malenkost izboljšalo, vsaj kar zadeva Slovenijo, ki je v prvih petih mesecih tega leta izvozila v Avstrijo za 26 milijonov dolarjev in uvozila za 57,5 milijona dolarjev, tako da je stopnja pokritja uvoza z izvozom znašala 45,3 %. Vendar pa to še dolgo ne pomeni re-

šitve problema in si v Sloveniji ter sploh v Jugoslaviji nenehno prizadevajo, da bi v gospodarskem sodelovanju z Avstrijo dosegli bolj izenačene pogoje. Rešitev iz takšne situacije — je bilo poudarjeno na tiskovni konferenci — bi bilo treba iskati predvsem v povečanju izvoza v Avstrijo, poleg tega pa tudi v skupnih naložbah ter skupnih nastopih na tretjih tržiščih.

Znatni delež v gospodarskem sodelovanju med Avstrijo in Jugoslavijo predstavljajo razni sejmski kompenzacijski sporazumi, ki obstajajo že več kot 25 let in so zlasti v zadnjih letih doživeli vedno nove razširitve. Posebnega pomena — in to brez dvoma ne le za eno, marveč za obe strani — v tem okviru pa je sodelovanje obmejnih območij obeh držav. Tozadevno je bilo na tiskovni konferenci izrecno poudarjeno: „V zvezi s sejmskimi sporazumi pa bi posebej rad poudaril, da si SFR Jugoslavija in SR Slovenija že vrsto let prizadevata, da bi z republiko Avstrijo sklenili sporazum o obmejnem gospodarskem sodelovanju, ki bi omogočil še boljši razvoj gospodarskega sodelovanja na obmejnih območjih, vendar pa republika Avstrija na žalost te naše pobude še ni sprejela.“ Ugotovitev, ki bi jo lahko razumeli tudi kot upravičeno kritiko na račun tistih dejavnikov v Avstriji in še posebej pri nas na Koroškem, ki sicer ob raznih sprejemih in prijateljskih srečanjih govorijo o potrebi poglobljanja stikov in sodelovanja, v vsakdanjosti pa proti takemu razvoju postavljajo plotove političnih predpostavk.

ZSO na Gorenjskem sejmu

V ponedeljek se je na kranjskem razstavišču končal letošnji 32. Gorenjski sejem, ki je s široko mednarodno udeležbo razstavljalcev spet privabil tradicionalno veliko število obiskovalcev od blizu in daleč.

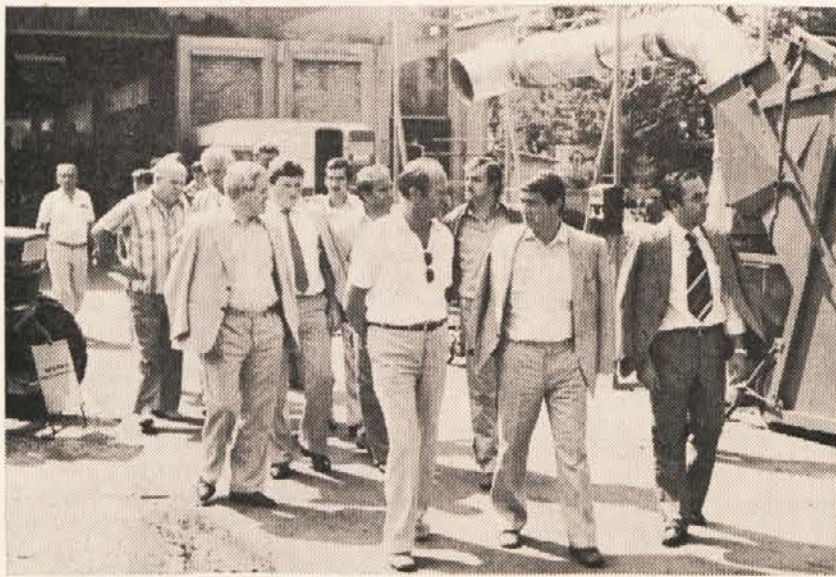
Sreda prejšnjega tedna je bila na Gorenjskem sejmu povsem v zname-

nju Koroške. Vodilni predstavniki koroškega gospodarstva so obiskali sejem, da poudarijo „uradni“ značaj koroške udeležbe na tej prireditvi. Priložnost pa so izrabili tudi za izčrpane pogovore s predstavniki gospodarskih ustanov Slovenije, kjer je beseda tekla o načrtih in možnostih

nadaljnega poglobljanja in bogatitve gospodarskega sodelovanja med sosedomi.

Prav tako o oblikah gospodarskega sodelovanja med Slovenijo in Koroško ter morda še posebej med južno Koroško in gorenjsko regijo pa je bilo govora tudi v četrtek prejšnji teden, ko je sejem obiskala veččlanska delegacija Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, ki sta jo vodila predsednik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser in predsednik Gospodarskega odbora ZSO dipl. inž. Franc Einspieler.

Delegacijo je na sejmishču sprejel direktor Gorenjskega sejma Franc Ekar s sodelavci, pri pogovorih pa so bili navzoči tudi zastopniki Gorenjske ter predstavnik Gospodarske zbornice SFRJ v Celovcu Slavko Beznik. Poudarjena je bila potreba še tesnejšega sodelovanja med sedanjima deželama, pri čemer pa je treba vključiti tudi južni del Koroške in tukajšnje slovensko gospodarstvo. V tem smislu so predstavniki Gorenjskega sejma seznanili delegacijo ZSO z možnostmi, da bi se v prihodnje tudi slovenska podjetja iz Koroške predstavila v okviru kranjske sejmske prireditve.

jaški poraz PLO na vsak način politična zmaga palestinske stvari, kajti s svojo brutalno agresijo v Libanonu je izrael v svetovni javnosti tako izoliral, da ga je moral grajati zdaj celo Reagan. „Najmanjša vojska arabskega sveta smo“, je dejal predsednik PLO Jasir Arafat, „toda dlje kot katera koli arabska država v prejšnjih bližnjevzhodnih vojnah smo se borili proti mogočnim izraelski vojaški mašineriji in se ji upirali.“ Zdaj se tudi Palestinci pripravljajo, da bodo umaknili svoje vojaške sile iz Bejruta in jih porazdelili na razne arabske države. Vendar cilj, ki si ga je zastavila Beginova vlada, da bi namreč dokončno uničila vojaško vejo palestinskega osvobodilnega gibanja, s tem nikakor ni dosežen. Palestinsko vprašanje ostaja odprto naprej, rešiti pa ga bo mogoče samo politično. Tako politična rešitev zdaj stopa ponovno na dnevni red, samo da jo je izraelska avantura še bolj otežkočila. Zdaj je palestinski narod spet na begu. Okoli 300.000 Palestincev v Libanonu je beguncev v dvojnem smislu: že pre begunci, morajo zdaj spet bežati. Kajti izraelska vojska je uničila vsa begunska taborišča, vključ-

no s šolami in bolnicami. Napoved izraelskega novinarja Avnerija, da Libanon lahko postane izraelski Vietnam, ob taki politiki požgane zemlje ni več tako absurda. Še manj pa iniciativa španske socialistične mladine, ki hoče doseči, da Beginu odvzamejo Nobelovo nagrado za mir, ki jo je dobil 1980. leta.

Zamenjava v vodstvu ekonomske komisije OZN

Generalni sekretar OZN Perez de Cuellar je imenoval Kausa Aksla Sahlgrena iz Finske za novega izvršnega sekretarja ekonomske komisije Združenih narodov za Evropo. Sahlgren bo prevzel dolžnost 1. januarja 1983 ter bo zamenjal Janeza Stanovnika, ki je opravljal to funkcijo od leta 1968. Janez Stanovnik, ki se je uveljavil ne le kot slovenski in jugoslovanski, marveč kot mednarodni strokovnjak, je zaslovel tudi kot avtor pomembnih znanstvenih publikacij. Prav letos je pri Državnih založbi Slovenije izšel slovenski prevod njegovega obsežnega, prvotno v angle-

ščini napisanega dela „Mednarodni gospodarski sistem — Od dominacije k enakopravnosti“, v katerem je izčrpno analiziral svetovno gospodarstvo ter nakazal smernice za uresničitev novega svetovnega gospodarskega sistema.

Pomurski sejem v Gornji Radgoni

Na razstavišču Pomurskega sejma v Gornji Radgoni bo danes ob 11. uri (po našem času ob 12. uri) slovesno odprt letošnji jubilejni 20. mednarodni kmetijsko živilski sejem. Tradicionalna gospodarska prireditev v Gornji Radgoni, torej neposredno na jugoslovansko-avstrijski meji, se je tekom let razvila v pomembno manifestacijo posebej v luči gospodarskega sodelovanja obmejnih območij obeh držav. Prav zaradi tega so na sejmu vsako leto in tako tudi letos močno zastopana tudi avstrijska in še posebej štajerska gospodarska podjetja. Jubilejni sejmska prireditev v Gornji Radgoni bo odprta do 29. avgusta ter pričakujejo številne obiskovalce z obeh strani meje.

4. pisateljsko srečanje na Obirskem

Na Obirskem pri Kovaču bo od 27. do 29. avgusta letos 4. srečanje pisateljev manjšinskih narodov in narodnosti. Srečanje prireja Slovenska prosvetna zveza v Celovcu in SPD „Obir“ na Obirskem. Pred tem srečanjem je Primorski dnevnik iz Trsta objavil zapis Marija Čuka, ki ga ne bismo skrajšane ponašujemo za naše bralce. Čeprav avtor zapisa svoja razmišljanja o položaju besednih umetnikov med Slovenci v italijanskem zamejstvu postavlja v diametralno nasprotje s situacijo na Koroškem, pa po vsem videzu to nasprotje le ni tako diametralno, saj precej njegovih ugotovitev velja tudi za koroško zamejstvo.

Srečanje se je že nekako zaraslo v zavest koroških rojakov, saj daje slovenski ustvarjalnosti v tej deželi dokajšen impulz, če ne drugega pa vsaj spodbuja razmišljanje o književnosti, o možnostih ustvarjanja, o dilemah, s katerimi se soočajo manjšinski pisatelji. Zaradi tega ima obirsko srečanje tudi veliko odmevnost tako v domačem tisku kot v širšem avstrijskem.

Doslej so se zvrstila že tri taka mednarodna srečanja. Na prvem je tekla diskusija o retoromanski književnosti in književnosti gradiščanskih Hrvatov, na drugem smo obravnavali ustvarjalnost lužiških Srbov, na tretjem pa je bila na vrsti furlanska književnost. Tudi zaradi informacij, ki jih daje, je obirsko srečanje pomembno. Ob tem se seveda sama ob sebi vsili ugotovitev: književnost je, kot potrjujejo obirski srečanja, bistven faktor v življenju manjšine in je spojena z družbeno stvarnostjo, njen nenehen spremljevalec in kritik. Tega se na Koroškem očitno zavedajo, zato je, denimo, tudi leposlovna

revija „mladje“ nepogrešljiv dejavnik v življenju koroških Slovencev! Kakšno diametralno nasprotje z našo stvarnostjo, kjer je leposlovje čisto postranskega pomena, krma za nepotešene duše, brez publicizacije, brez diskusije, skratka, brez vsakršne odmevnosti, kot tujek. Zato ni čudno, da ostajamo ob maturah z odprtimi ustmi, ni čudno, da se jezik zgublja, da je sleherni estetski čut otopel, da ljudje ne berejo, ali vsaj spoznavajo tega, kar raste na našem zeljniku. O tem na tem mestu ne gre zgubljati besed, kajti, kot smo večkrat zapisali, vsaka razprava, ki ne gre v smer dobičkarstva, je pri nas jalova...

Prireditelji mednarodnega obirskega pisateljskega srečanja so skušali dati letošnji manifestaciji nekoliko bolj filozofske okvire. Zaradi tega bo tekla razprava na temo: „Umetniški in bivanjski dualizem — je to utesnjenost ali obogatitev za ustvarjalca?“ Temu izhodiščnemu delovnemu naslovu pa sledi podnaslov: „Vsak besedni

ustvarjalec živi v nekakšni življenjski dvojnosti: kot del družbe in okolja, po drugi strani pa živi v svojem lastnem ustvarjalnem svetu, v katerem mora biti avtohton in ne vezan na vsakdanjost življenja. Že v tej dvojnosti je dovolj polarizacij za posameznega ustvarjalca, pri literarnih manjšinskih narodnostnih skupnosti pa se temu eksistencialnemu dualizmu pridruži še čisto specifična komponenta: življenje in umetniško delovanje v dveh ali več kulturah, dnevno soočanje s problematiko besednega ustvarjanja v materinski in drugi drugačnega jezikovnega okolja.“

Problematika je torej zastavljena dovolj široko, da lahko izzove zanimivo razmišljanje okrog teh vprašanj. V tem je zapopadana tudi svoboda slehernega umetnika, ki ima pravico izraziti svoje misli. In prav svoboda je v književnosti eden temeljnih pojmov in problemov, o čemer smo veliko slišali tudi na 2. srečanju slovenskih pesnikov letos v Kranju.

Ob tem skopem orisu in predstavitvi letošnjega srečanja na Koroškem moramo še pripomniti, da bo v okviru le-tega še več literarnih večerov, za katere imajo naši rojaki v Avstriji velik posluš in jih uvrščajo med pomembnejše kulturne dogodke.

(Marij Čuk, Primorski dnevnik)

Izseljenski dan bo letos v Bilčovsu

Zveza slovenskih izseljencev obvešča, da bo imela v nedeljo 12. septembra 1982 s pričetkom ob 14.30 uri v gostilni Ogris, p.d. Miklavž v Bilčovsu svoj

REDNI OBČNI ZBOR

ki bo tudi letos povezan s tradicionalnim

DRUŽABNIM SREČANJEM.

Vsakoletni Dan izseljencev je postal tradicionalno srečanje bivših pregnancev, da obudijo spomin na skupno trpljenje v času nacističnega nasilja ter v prijateljskem pogovoru utrdijo vezi, ki so jih v dneh krivic in žrtvovanja združile v veliko družino žrtev fašizma.

Letošnje srečanje bo v znamenju 40-letnice pregnanstva. Ker pa je bilo o dogodkih pred 40 leti in o pomenu njihove obletnice izčrpno govora že na osrednji spominski slovesnosti meseca aprila v Celovcu, bo prireditelj v Bilčovsu imela bolj sproščen značaj: uvodnim formalnostim občnega zbora bo sledil družabni del, ki ga bodo s svojim nastopom obogatili prosvetasi domačega Slovenskega prosvetnega društva „Bilka“. Predvsem pa bo dovolj priložnosti, da se nekdanji sotrpini po dolгих letih spet srečajo in obudijo spomin na čase, ko so skupaj preživljali usodo pregnanstva.

Zato prisrčno vabljeni bivši pregnanci z družinami, prijatelji in znanci!

Zveza slovenskih izseljencev

Razstava slovenskih impresionistov

V Koroški deželni galeriji v Celovcu so v sredo zvečer otvorili razstavo slovenskih impresionistov. Narodna galerija v Ljubljani je za to edinstveno predstavitev slovenskih impresionistov dala na razpolago 60 eksponatov. Ivan Grohar, Rihard Jakopič, Matija Jama in Matej Sternen, katerih dela so razstavljena, štejejo v sam vrh slovenskega slikarstva sploh, kot impresionisti pa so razvili prav samosvojo smer. Ob otvoritvi v Koroški deželni galeriji je o slikarjih spregovorila direktorica Narodne galerije dr. Anica Cevc. Razstava bo odprta do 30. septembra.

Prešeren v francoščini

Že pred poletjem so pri francoski založbi izšle pesmi Franceta Prešerna. Prevedel jih je znani prevajalec Viktor Jesenik, ki je Prešernove verzije zlagoma prelival v francoščino dobrih dvajset let. Pri piljenju francoske verzije pa mu je pomagal francoski pesnik Marc Alyn, ki že dolga leta tesno sodeluje z Jesenikom. Sodelovala sta že pri vrsti izdaj slovenskih pesmi v francoščini. Prvi odmevi na izdajo Prešernovih poezij v francoščino so dobri, tako bo zdaj naš veliki pesnik dostopen širšemu krogu ljubiteljev poezije, morda pa bo preko francoščine našel pot še v druge jezike.

Umrli Marija Boršnik

V Ljubljani je minuli teden umrla znamenita slovenska literarna zgodovinarica Marija Boršnik, stara 76 let. Prof. dr. Marija Boršnik je med slovenskimi slavisti bila združevalna sila, ki je bistveno prispevala k napredku slovenske literarne vede v povojnem času. Njeno delo je bilo uspešno na pedagoškem področju, organizirala je skupinsko preučevanje literature in spodbujala strokovne kolege, zlasti mlajše raziskovalce pri njihovem delu.

Od 1930 do 1942 je poučevala na srednjih šolah v Sloveniji in Srbiji, okupator pa jo je zaradi sodelovanja z OF zaprl in obsodil na težko ječo. Po vojni pa je od 1948 do 1963 predavala zgodovino novejšje slovenske književnosti na ljubljanski univerzi.

Pred drugo svetovno vojno je že objavila obsežno študijo o Aškercem življenju in delu, po vojni pa

se je lotila empiričnih raziskav, kamor sodijo npr. Pregled slovenskega slovstva, monografija Fran Celestin in vrsta drugih obravnav. Poleg številnih monografskih del je kot urednica sodelovala pri izdaji Zbranih del slovenskih pesnikov in pisateljev, kjer je izdala celotno delo Ivana Tavčarja in dve knjigi Antona Aškercar. Znanj so tudi njeni Pogovori s pesnikom Gradnikom in njena knjiga o Ivanu Tavčarju ter njena razprava o slovenski „moderni“.

O B I Š Č I T E

Werner Bergovo galerijo

V P L I B E R K U

Simpozij o narodnem vprašanju

„Nič enotnosti med brati — Kein einig Volk von Brüdern“, to je naslov simpozija, ki ga bo 22. in 23. oktobra letos na celovski univerzi priredila Delovna skupina za narodnostno vprašanje. Na simpoziju bodo obravnavali problem razmerja med večino in manjšino ob koroškem primeru.

Na celovski univerzi že nekaj časa deluje skupina mlajših znanstvenih delavcev, ki so v svoje strokovno delo privzeli tudi koroško manjšinsko vprašanje. Eden od rezultatov tega dela je knjiga, ki je izšla spomladi pod istim naslovom „Kein einig Volk von Brüdern“ in vsebuje splošne, publicistične, sociološke, psihološke in politološke študije o problemu razmerja med večino in manjšino na Koroškem. Brez dvoma pri tem delu ni bil brez vpliva simpozij pred dvema letoma o koroškem plebiscitu, najbrž je na mlajše znanstvenike vplivalo tudi delovanje Oktobrskega tabora, vse-

kakor pa so se tudi iz osebnega nagiba in osebne potrebe, ker pač živijo v tej deželi z njenimi problemi, spopadli z enim od osrednjih problemov Koroške. To spopadanje hočejo zdaj nadaljevati s simpozijem, in ni naključje, da bo ravno oktobra.

Dvodnevno znanstveno zasedanje bo razdeljeno na referate z razpravo in delo v delovnih krožkih. Kot referenti bodo nastopili Mario Erdheim iz Züricha, ki bo osvetlil kulturo in etničnost s etnopsihoanalitskega vidika, Klaus Ottomeyer iz Berlina z obravnavo družboslovnih aspektov identitete v razmerju večina-manjšina in Gero Fischer z Dunaja, ki bo govoril o jeziku in identiteti. Referenta drugega dne sta Christian Ehalt z Dunaja, ki se bo ukvarjal z identiteto in javnimi rituali, ter manjšinski strokovnjak Guy Heraud iz Francije, ki bo prikazal položaj manjšin v Evropi.

Problem identitete, osrednji pro-

blem vsakega manjšinskega vprašanja, saj postavlja vprašanje po okoliščinah narodne, politične in sploh zavesti, samozavedanja človeka v danih družbenih razmerah, bo tudi v središču pozornosti v delovnih krožkih. Načrtovani so trije: o individualnih, biografskih in psihičnih vidikih identitete, o družbenih, ekonomskih in socialnih aspektih identitete ter o vprašanju jezika oz. kulturnega delovanja in identitete.

Ena od glavnih nalog simpozija naj bo pridobivanje konkretnih predlogov za reševanje večinsko-manjšinskega položaja na Koroškem. Ob tem je seveda že veliko pridobitje, da se o aktualnih, vsakdanjih problemih ne samo manjšine, temveč tudi večine (kajti manjšina je predvsem problem večine) razpravlja na taki ravni sredi Koroške. Prijave za simpozij so na celovski univerzi možne do 8. oktobra.

— otrok in šola — otrok in šola — otrok in šola — otrok in šola — otrok in šola —

Več ur slovenščine na naših šolah!

Od šolskega leta 1979/80 naprej je na ljudskih šolah v območju manjšinskega šolskega zakona v veljavi nov predmetnik, ki vsebuje predvsem porazdelitev tedenskih ur na posamezne predmete. V primerjavi s predmetnikom iz leta 1966 vsebuje novi zlasti krčenje števila ur, ki so predvidene za jezikovni pouk. Medtem ko v prvem razredu ni bilo bistvenih sprememb, je bilo na drugi šolski stopnji skrajšano število ur, ki so bile namenjene nemško-slovenskemu jezikovnemu pouku, od 9 na 7, v tretjem razredu pa celo od 10 na 7. Po odloku deželnega šolskega sveta je poprej bilo možno zvečati to število za eno uro jezikovnega pouka; to je bilo v nekem odloku iz leta 1967 odrejeno za skupno 26 šol. To povišanje je v vseh primerih šlo na račun telovadbe, ki je bila s tem zreducirana na eno tedensko uro. Te možnosti ni več.

Novi predmetnik dejansko predvideva po-

polno izenačenje dvojezičnega pouka z enojezičnim. Dvojezični učitelj je torej po zakonu zavezan, da pri enakem številu tedenskih ur in pri enakem številu učencev v razredu izpolni za nič skrajšani nemški učni načrt in še učni načrt slovenskega jezika. V treh letih je učenec po novem prikrajšan za skupno približno 300 ur jezikovnega pouka. Vseeno pa se naj bi naučil dveh jezikov v približno enakem obsegu. To so zahteve, ki lahko frustrirajo učenca in učitelja.

Do poslabšanja jezikovnega pouka zaradi novega predmetnika prav gotovo ni prišlo. Nasprotno, učitelji se s tem večjo vneto trudijo, da bi kljub pomanjšanemu številu jezikovnih ur prišli do enakih uspehov. Da jim to pogosto ne uspe, je krivo tudi dejstvo, da je znanje slovenščine ob vstopu otroka v šolo

lo v primeri s časom uvedbe manjšinskega šolskega zakona neprimerno slabše, za kar so odgovorni povsem izvenšolski dejavniki. Z uvedbo dvojezičnega pouka pri pouku ročnosti (pri čemer je tudi treba omeniti, da posredovanje nekaterih pojmov in označb v slovenščini še ni dvojezični pouk) in vpeljavu pospeševalnih ur, katerih se lahko poslužujejo le nekateri učenci, krčenja časa za jezikovni pouk nikakor ni izenačeno.

Starši in ob primerni motivaciji tudi učenci danes že uvidijo, da je treba nekoliko več napora in tudi več časa, če se hoče že pri osnovnem šolanju naučiti dveh jezikov. Znanje in zlasti znanje jezikov je kapital, ki ni podvržen inflaciji. Starši in organizacije bi se torej morali močneje zavzemati za to, da bi bilo na ljudskih šolah v območju manjšinskega šolskega zakona spet več ur slovenskega jezikovnega pouka. Zlasti pa je na dvojezičnih šolah dvojezičnemu pouku treba dati prednost pred tako imenovanim predšolanjem v tujem jeziku (fremdsprachliche Vorschulung).

oto

! Prijavite otroke k dvojezičnemu pouku ! Prijavite otroke k dvojezičnemu pouku !

Spoznavajmo ožjo domovino

Večina Korošcev se niti ne zaveda, kakšne čudovite pokrajinske lepote poseduje naša ožja domovina. Med temi biserji je dolina Poden z Vrtačo. Ta svet pod Vrtačo ima zato tudi status usmerjenega rezervata.

Poden je stranska dolina doline Ljubeljske Borovnice ob severnem vznožju Vrtače. To je takomenovano zavarovano ozemlje. Omejeno je na gornji konec doline z ravnico Mlake (Märchenwiese) in s prelepim zatrepom. Na zahodni strani teče meja čez Kosmatico (1658 m), po vesinah Ovčjega vrha (Kozja, 2016 m) na Svačico (1955 metrov), na južni strani se strmo spuščajo melišča in ostenje Vrtače (2181 m), na vzhodni strani pa Rjavica (1789 m) in Sveta peč (1600 metrov) ločujeta to območje od doline Ljubeljske Borovnice.

To zavarovano ozemlje meri 767

ha. Segal nadmorske višine 1100 metrov na dnu doline do 2181 m (vrh Vrtače).

V dolino Poden je speljana gorska cesta, ki se na malem Ljubelju (Klein Loiblpaß / Sopotnica) odcepi od zvezne ljubeljske ceste, se vzpenja skozi Slovenji Plajberk (sedež Slovenskega prosvetnega društva „Vrtača“) do gostilne Sereinig in naprej do gostilne Podnar (Bodenbauer); (odcep na desno nas pripelje na vrh zahodnega pobočja do Ložekarjevega gostišča). Gozdna cesta, ki se priključuje nanjo, je sicer zaprta za javni promet, vendar hodijo po njej številni izletniki in planinci, ki so se namenili na Mlake ali pa so si izbrali kakšen drug cilj. Na bližnje vrhove Karavank so speljane planinske poti, med katerimi priporočamo sledeče:

Z Mlake pridemo čez Vrata (1712 metrov) do Klagenfurter Hütte (Ce-

lovška koča) 1663 m, po dveh strmih poteh (pot čez Štince je zavarovana). Od tod naprej drži steza skozi ruševje in po grušču na sedlo Belščica (1840 m), kjer je državna meja. Čez Svačico (1955 m), markanten apnenčast vrh jugovzhodno od Celovške koče, ali po krnici pod njo (Korošci ji pravimo Vatica) pridemo na sedlo Čez Vrtačo, od koder se pot po grušču spet strmo spušča na Mlake v Podnu.

Ob tej priložnosti naj opozorimo na ime Štince. To ime nima nikakršne zveze s kakšnimi „štengami“ (stopnice), kot si to večina razlaga, temveč pride od besede stena oziroma še bolj precizno povedano od stenice (pomanjševalnica za steno). Tudi topografski izraz Vatica, pravilno slovensko latvica (sklepa da za mleko ali pa tudi za žgance) pade v oči in je čisto našega koroškega izvora. Gorenjci za to krnico nimajo posebnega imena. Posebnost v tem sestavku je tudi Ovčji vrh, ki pa je na Koroškem bolj znan kot Kozjek; to pa predvsem zaradi tega, ker je tudi v nemških zemljevidih označen kot Kosiek, kar je seveda večini prešlo v meso in kri. V masivu Ovčjega vrha sicer obstoja Kozjek, vendar nižje na zahodni rami. Ovčji vrh je tudi biološko pogojen, saj je znano, da ovce priplezajo višje kot koze.

Danes smo opisali enega izmed mnogih takšnih naravnih rezervatov, ki so vsekakor vredni obiska.

Kako proti gneči na cesti

Pred kratkim so pred poslopjem, kjer pobirajo cestnino na Turski avtocesti v St. Michaelu delili informativni magazin, ki ga je izdala družba Turske avtoceste s provokantnim naslovom „Lieben Sie Stau?“ (ali ljubite gnečo na cesti?). V notranjosti tega časopisa najdete stvarne informacije o vzrokih teh gneč na cesti in pa, kako je treba ukrepati proti njim.

V lanskem letu je bilo samo 128 ur (v štirih poletnih mesecih — v 2880 urah) čakanja pred Katschbergovim in Turskim predorom. To čakanje je trajalo do 90 minut. Gneče so nastale zaradi enocephnega predora ob konicah cestnega prometa v glavni turistični sezoni.

Krivda pa je tudi v tem, da nekateri avtomobilisti skozi predor vozijo prepočasi in s tem zavirajo tok prometa in to kar za polovico časa. Rešitev tega problema je enostavna — treba bi bilo zgraditi še drugo cev predora. Tu pa se stavi spet vprašanje, ali se izplača za tistih 10 dni gneče v letu investirati 5 milijard šilingov za še eno cev predora?

Edina možnost pod danimi pogoji izogniti se gneči na cesti bi bila ta, da dopuste nastopimo oziroma da se podamo na potovanje med tednom. Kdor se tega navdila, ki ga priporočajo tudi veliki avtomobilski klubi ne bo držal, bo seveda vozil v gneči in se bo pošteno jezil. Pred poslopjem, kjer pobirajo cestnino bo vsak avtomobilist

bilist ponovno opozorjen, kako se je treba izogniti gneči. Po starem načelu — „kdor ne uboga, ga tepe nadloga“ — bo pač moral uvideti, da je sam kriv. Nekateri, ki so bolj mirnega značaja se bodo vdali v usodo; tistim pa, ki so jim navodila bila deveta briga, in jih niso upoštevali, pa naj konsekvence nosijo sami in naj si svojo jezo hladijo s petimi osvežilnimi robčki, ki jih podari Družba turske avtoceste od jeze „razgretim“ vozačem.

Varujmo se klopov

Planinci, turisti, gobarji in vsi, ki ste mnogo v naravi, zlasti v gozdovih, pozor! Klopi so nevarne živalce, ki povzročajo vnetje možganske mrežne ali meningitis. V preteklosti je bila ta bolezen največkrat smrtna, zdaj pa jo s sodobnimi zdravili več ali manj uspešno zdravijo. Kljub temu je v Avstriji že mnogo ljudi umrlo na posledicah klopovega ugriza. Najbolj očitna bolezenska znamenja so hude nenehne bolečine v glavi, vročina, bljuvanje, trd vrat, počasn pulz. Pozneje celo najhujši dotik ali gibanje glave povzroča neznanske bolečine. Prihaja tudi do motenj zavesti. Bolnik drži glavo potisnjeno navzdol, moti ga svetloba, upira se jedi. Noge drži skrčene v kolenu in leži postrani. Klopi so majcne drobne živalice, ki se prisesajo na telo in črpajo iz njega hrano. Klop sam po sebi ni huda žival, postane pa nevaren, če je okužen in izzove vnetje možganske mrežne.

Priporočamo, da si po vsakem obisku

sku v gozdu natančno pregledamo telo, zlasti sklepne pregibe, kjer se klopi radi zasidrajo. Klopa najlaže odstranimo, če ga napojimo s petrolejem ali bencinom, dobro je tudi olje, saj se na ta način izognemo bojazni, da bi v koži ostala prisesana glava.

Proti nevarnosti okužitve s klopi je najučinkovitejša injekcija. Dobi se jo v treh obdobjih v teku enega leta.

V Avstriji imamo letos še posebno veliko klopov, katerih razmnožitev je pogojevala mila pomlad. Če ne bi bilo v Avstriji cepilnih proti klopom 1,5 milijona ljudi, bi bila številka okuženih še mnogo večja, kakor itak je. Oba inštituta na Dunaju in v Gradcu sta do sedaj diagnosticirala okoli 400 primerov meningitisa in to šele v sredini sezone nevarnosti klopov. Torej še enkrat, ne omalovažujmo nevarnosti klopov in takoj k zdravniku, če se pokažejo simptomi te bolezni. Najboljša obramba proti klopom oz. infekciji po klopih pa je vsekakor injekcija.

Strokovna šola za ženske poklice zavoda šolskih sester Šentpetra 25, 9184 Šentjakob v Rožu

Tel. št. 0 42 53 / 343

O B J A V A

Na STROKOVNI ŠOLI ZA ŽENSKKE POKLICE v Šentpetru pri Šentjakobu v Rožu bodo dodatni

jesenski sprejemni izpiti za 1. razred

strokovne šole za vse tiste, ki se doslej za vstop še niso mogle odločiti,

dne 13. septembra 1982, ob 9.30 uri.

S seboj prinesite zaključno spričevalo in pisalne potrebščine. Možen je tudi še vpis v ENOLETNO GOSPODINJSKO ŠOLO.

Vodstvo šole

Štalentski mladenič ni več to kar je bil?

Koroško krasijo med drugimi lepi reklamni lepaki za posebnosti Koroške s podobo slavnega „štalentskega mladeniča“. Kip tega mladeniča, ki izvira iz prvega stoletja pred našim štetjem, naj bi predstavljal boga vojne Marsa Latobija. Pred dnevi pa nas je presenetila vest, da ta mladenič ne predstavlja boga vojne, temveč boga trgovcev Merkurja, to vsaj trdi univ. docentka Elisabeth Walde iz Innsbrucka in ima za to tudi dokaze. Pri plastiki so našli nek okrogel predmet, ki naj bi po dosednji verziji predstavljal ščit. Bolj verjetno pa je, tako trdi docentka Walde, da gre tu za klobuk. Bog trgovcev je bil večkrat upodobljen oz. prikazan s klobukom s širokimi krajci.

Nadaljnji argument, da gre tu za boga trgovcev je tudi ta, da je na notranji strani palca zareza, kjer naj bi bila na plastiki nameščena Merkurjeva paličica. Tudi ne zveni prepričljivo, da bi v tem znanem

centru proizvodnje in trgovanja z železom (Kelti so bili najboljši proizvajalci železa — noriško železo) posvetili takšno pažnjo bogu vojne. Nasprotno mnogo bolj verjetno je, da so rimski trgovci, ki so trgovali z Noričani (koroškimi predniki na tem ozemlju) postavili bogu Merkurju ta spomenik.

Za nas laike, je takšno odkritje samo nadaljnji dokaz več, da arheologi niso nezmotljivi in da gre v takšnih primerih več ali manj za prestižna vprašanja, kjer vsak znanstvenik zagovarja svoje odkritje. Zdi se nam, da niti ni važno ali gre v primeru štalentskega mladeniča za tega ali onega boga, temveč za približno starost izkopanine. Ta plastika naj bi bila stara 2000 let. Verjetno bo držalo. Vendar po takih preprih — bog vojne ali bog trgovcev — nehote pojavijo klice dvomov, ki raztrgajo tisto lepoto sliko, ki si jo predstavljamo kot neizpodbitno zgodovinsko dejstvo.

ŽITARA VAS

V nedeljo je imelo Slovensko prosvetno društvo „Trta“ iz Žitare vasi svojo drugo kulturno prireditev v letošnjem letu, ki je hkrati tudi predstavitev slovenske kulturne dejavnosti številnim tujim gostom, ki letujejo v našem delu Podjune.

Večer slovenske pesmi in folklorne, tak je bil naslov te kulturne prireditve, se je odvijal v ljudski šoli v Žitari vasi. Poleg številnih domačinov se ga je udeležilo tudi precej tujcev, ki so tako imeli priložnost seznaniti se z našo kulturno dejavnostjo.

Organizatorji tega večera so nudili res kakovosten in bogat program. Nastopali so moški in mešani pevski zbor SPD „Trta“ ter mlada domača folklorna skupina. Večer so oblikovali tudi pevke in pevci SPD „Zarja“ iz Železne Kaple in ansambel „Korenika“.

Številne goste in nastopajoče skupine je pozdravil predsednik Mirko Ogris in želel prijeten potek. Povezavo sta imela Brigitte Petjak in Hans Smolnik. Vsi nastopajoči so bili nagrajeni z navdušenim aplavzom, kar je vsekakor najprepričljivejši dokaz, da je bila publika z izvajanja zadovoljna.

SLOVENJI PLAJBERK

Slovensko prosvetno društvo „Vrtača“ v Slovenjem Plajberku je v soboto priredilo večer z domačimi pevci v gostilni Sereinig v Podnu. Kakor že naslov prireditve pove, so plajberški prosvetaši ta večer oblikovali sami. Nastopali so cerkveni moški zbor, domači vo-

kalni kvintet, sestre Čertov ter mladi deklici Barbara in Andreja Laussegger. Povezovalne besede sta imela Pepca Čertov in Flori Wieser.

Poleg domačinov so bili močno zastopani tudi tuji gosti, ki so tako imeli priložnost spoznati del kulturne dejavnosti njihovega poročniškega kraja. Tudi domačini in številni drugi poslušalci od blizu in daleč so slišali in videli, kaj vse premorejo Plajberžani na pevskem področju, kar pa ni njihova edina dejavnost, saj so znani tudi kot dobri igralci.

KVIZ

v petek 27. 8. 1982 v klubu na Blatu. Kviz bo obsegal pet področij — šport, politiko, občino, zemljepis in splošna vprašanja. Tekmovalo se bo v štirih skupinah, v katerih bosta po dva kandidata. Interesenti naj se javijo do 20. avgusta 1982 v klubu na Blatu. Vse kandidate čakajo lepe nagrade. Prireditelj: Koroška dijaška zveza Blato

KONCERT NA ORGLAH

v soboto 21. avgusta 1982 ob 20. uri v farni cerkvi v Hodišah. Orgle: Angela Tomanič violina: Vera Belič Prireditelj: Katoliška prosveta v Celovcu

DVDNEVNI IZLET NA GRADIŠČANSKO

v soboto 4. in nedeljo 5. sept. 1982. Prijave: pri Posojilnici Borovlje (0 42 27 - 32 35) ali na telefonski številki 0 42 27 - 21 3 92. Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo Borovlje

IZLET NA TRIGLAV

(po manj obiskanih poteh) v soboto in nedeljo 11. in 12. septembra 1982. Iz Radovne nas bo pot vodila skozi slikovito dolino Kot do Staničeve koče, kjer bomo prenočevali. Od tam naslednjega dne preko Kredarice na Triglav. Vračali se bomo skozi dolino Krmo. Zbirališče in odhod ob 6. uri na jugoslovanski strani Ljubelja. Prireditelj: Slovensko planinsko društvo Celovec

ČESTITAMO

Tereziji in Jožku Boštjančič v Biljovsu se je rodil sin Armin. Čestitamo povodji SPD „Bilka“.

Marion in Martinu Urbajs na Zopražah je prišel sin Darko. Čestitamo tudi dedu Lubotu.

FOLKLORNI VEČER

v soboto 28. avgusta 1982 ob 20.30 uri v kulturnem domu v Vrbi. Sodelujejo: folklorna skupina DPD Svoboda iz Ribnega pri Bledu; moški pevski zbor Svoboda iz Loge vasi; ansambel „Drava“ iz Borovlj in odrska skupina SPD „Drabosnjak“ Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Drabosnjak“ na Kostanjah

SIMULTANO IGRANJE SAHA

s kandidatoma za jugoslovanskega velemejstra v soboto 21. avgusta 1982 ob 18. uri v klubu na Blatu. Prireditelj: Koroška dijaška zveza Blato

KAMNIK

— Dan narodne noše, obrti, gostinstva in turizma

Turistično društvo in Orbtno združenje občine Kamnik organizirata v dneh od 10. do 15. septembra 1982 Teden narodne noše, obrti, gostinstva in turizma. S temi prireditvami hočejo Kamničani nadaljevati tradicijo prikaza bogate narodne noše in dejavnosti obrti v občini. Prizakati hočejo tudi stare običaje in bogato folkloro.

Glavni spored bo v nedeljo 12. septembra 1982 s sprejemom narodnih noš in folklornih skupin, kateremu bo sledil promenadni koncert z eno izmed folklornih skupin ter spreved narodnih noš, folklornih skupin in prikaz starih narodnih običajev. Po oficialnem delu pa bo splošno narodno veselje s plesom. Iskrena želja Kamničanov je, da bi se te prireditve 12. septembra udeležilo čim večje število narodnih noš, torej tudi z naše Koroške.

TEKMA KOSCEV

v nedeljo 29. avgusta 1982 ob 14. uri pri Jerebu (na Jerebovi seli). Nastopali bomo v petih skupinah: otroci do 12 let, fantje od 12 do 18 let, moški od 18 do 50 let, moški od 50 let naprej in ženske. Prijave od 13. ure naprej. Prireditelj: Obirsko/Šajda, Alpski klub Stari in mladi ste na to domačo družabno prireditev pristočno vabljeni!

KULTURNI VEČER

v soboto 21. avgusta 1982 ob 20.30 uri v gostilni Bürger v Škofičah. Nastopajo: domači mešani pevski zbor in tamburaši iz Hodiš. Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ Škofiče

Menjava denarja

Stanje v četrtek 19. avgusta 1982

Za 100 din dobite	27.00 šil.
Za 100 din plačate	32.00 šil.
Za 100 lir dobite	1.22 šil.
Za 100 lir plačate	1.31 šil.
Za 100 mark dobite	693.50 šil.
Za 100 mark plačate	709.80 šil.

Kdo bi v teh vročih dneh še pomislil na šolo? Knjige, ki so za minulo šolsko leto odslužile, so že lepo pospravljene. Kaj pa nove učne knjige? Tudi na te bo treba pomisliti, da si jih pravočasno priskrbimo. Bolje je, če jih imamo pripravljene lepo doma, kakor pa brezglavo letati zadnji dan počitnic od knjigarne do knjigarne. Navsezadnje se lahko tudi zgodi, da prodajalka pove: „Razprodano!“

V teh vročih, počitniških dneh niso vsi učenci ali dijaki pospravili svojih knjig in ne bodo

Počitnice in popravni izpit

uživali brezskrbnih počitnic. Senca popravnih izpitov bo vse počitnice bdela nad njimi. In prav ta senca jim bo zakrivala sonce, da za njih ne bo grelo tako toplo in brezskrbno. Je že tako! Kdor ni delal, ni se dovolj učil, med šolskim letom, naj dela sedaj — v počitnicah!

Hudo je, ker popravni izpiti zagrenijo ne samo prizadetega dijaka, ampak vse člane družine. Na vse sede nekakšna mora, ki ne da človeku srečno in sproščeno dihati in ki prekriža načrt za počitnice.

Ali naj se šolar ali dijak, ki je imel to „smolo“, vse počitnice uči? Mnenja so različna. Nekateri trdijo, da naj bo tako kaznovan, drugi pa spet svetujejo drugače. Otrok naj se malo spočije, ne predolgo in potem naj se sistematično vsake dan uči.

Popravne izpite moramo jemati resno. Marsikoga je že neslo, ker je najbrž mislil, da je to gola formalnost. Če bi bilo to res, si profesorji ne bi dajali dodatnega dela. Tudi njim se pričejo počitnice. V predmete, kjer je „zaškrpalo“, se bo torej treba bolj poglobiti in si pridobiti resnično znanje!

Marsikomu je potrebna inštrukcija, še posebej v matematiki ali jeziku. Kdo naj plačuje te ure? Neka mati je ravnala zelo modro, ko je fantu, ki je imel popravne izpite, poiskala med počitnicami delo. En mesec je delal na bencinski črpalki, drugi mesec se je pa učil. Učinek je bil vsestranski. Delo je na fanta dobro vplivalo. Ni mu bilo do pohajkovanja. Po težkem delu si je želel le počitka. Ker brez inštrukcij ni šlo, je moral fant sam, s težko prisluženim denarjem, plačati inštrukcijske ure. Ta dijak bo drugič najbrž dvakrat premislil, preden bo spet tvegati popravne izpite.

Kakorkoli že, učencem, ki imajo popravne izpite, naj bo to življenjska izkušnja več. Prav gotovo bo marsikdo v bodoče premislil, če se izplača imeti pokvarjene počitnice, trepetati na popravnih izpiti in še tvegati povrh...

„To je slabo! Sedaj ga vse leto ne boste imeli!“ trdila je ona.

„Oh, vem, da ne!“ smejal se je kaplan.

V vsem življenju in kretanju v Borju ni bilo posebne izpremembe, edini pl. Ruda je bil nekega večera prinesel v krčmo vznemirjujočo vest, da je bil glavarjevo soprogo ob belem dnevu sredi trga napadel surov zločinec.

„Kaj, kaj, kako?“ klical je sodnik, ki je sedel pri večerji, in celo zaspani adjunkt je odložil svojo smotko in strmel v koncipista.

Ruda pa je obenem položil revolver na mizo in trdil, da nikdar ne pojde več brez orožja iz hiše.

„A kaj se je zgodilo?“ silil je sodnik.

„Glavarjeva soproga se je sprehajala s svojim pinčem po trgu, saj jo poznate, to ljubeznivo živalco, ki nikomur še ni žalega storila; in na trgu je ubogi pinček povohal v prodajalnico mesarjevo — saj ga poznate tudi tega suroveža — in ta zlobnež je vrgel nož za peskom, da je komaj utekel. Glavarjeva gospa je omedlela zaradi tega napada — verujte mi, gospoda, brez revolverja ne grem na ulico. To ljudstvo, to prebivalstvo je presurovo.“

„Pa to vendar ni napad na gospo!“ omenil je sodnik.

„Surovost je, ako ni napad!“ hudoval se je Ruda.

„Jaz bi tistega pinča tudi brnil, ako bi se mi približal!“ omenil je adjunkt in vžigal smotko.

„Lepa varnost je to!“ deje porogljivo koncipist in trka ob svoj revolver.

„Položite tisto orožje v stran, dragi moj, potem bomo bolj varni, kajti meni se zdi, da je nabito,“ posmehuje se adjunkt.

Drugi so se smejali in Ruda je, akoravno malo nejevoljen, ubogal in obesil revolver na steno.

„Ali bo glavarica morebiti tožila zaradi žaljenja časti?“ vpraša notar z zlovoljnim naglasom.

Gobji posladki

Pri nas poznamo več vrst gobanov, s katerimi pripravljamo najrazličnejše jedi. Gobani so si precej podobni po obliki in tudi pri njihovem mesu ni večjih razlik. Eni so čvrstjši, drugi mehkejši. Nekateri spremenijo barvo, če jih prerežemo ali če se jih celo samo dotaknemo. Vsi pa se odlikujejo po odličnem okusu. Pri nas poznamo tele gobane: jesenski jurček, poletni jurček, rumeni jurček, črni jurček, maslenka, kostanjevka, turek, brezov goban, slinavka, navadni mavel, rdečenogi mavel, žametasti goban, peščenska, kravjača itd.

Pri nabiranju moramo paziti, da nabiramo le mlajše gobane, ki imajo še belo meso, kajti starejši postanejo med kuhanjem sluzasti, njihovi beti pa velikokrat žilavi. To posebno velja za brezov goban in turek. Če pa pripravljamo gobane, ki spreminjajo barvo, ko jih prerežemo ali prelomimo, jih moramo prej oprati in prekuhati v vodi, ki smo ji dodali sol, in limonin sok in jih šele nato razrežemo. Zdaj pa si oglejmo nekaj receptov, ki so morada pri nas manj znani.

MADŽARSKA JUHA IZ GOBANOV

20 dkg gobanov, 20 dkg svinine, 5 dkg masti, čebula, rdeča paprika, česen, kumina, 6 dkg svežega paradižnika, sol, 1/4 kg krompirja, 1/2 dl kisle smetane, 1 dkg moke, vode po potrebi, peteršilj ali drobnjak.

Očiščene in oprane gobe zrežemo na rezine, meso zrežemo na kocke. Na masti zarumenimo sekljano čebulico, potresemo s papriko, dodamo gobe, meso, sesekljan česen, kumino, zrezan paradižnik, solimo, nekoliko zalijemo in pokrito dušimo do mehkega. Čez nekaj časa dodamo na kocke narezan krompir in dušimo, da se krompir na pol zmehča. V smetano vmešamo moko in jo dodamo juhi. Na koncu prilijemo toliko vode, da je juha primerno gosta. Lahko jo še okisamo z belim vinom ali limoninim sokom.

NADEVANI OCVRTI GOBANI

20 srednje velikih gobanov, slana vrela voda, 1 1/2 namočene želje, 3 jajca, poper, sol, 4 dkg ostre moke, drobtine, olje.

Oprane gobe prekuhamo v vreli, slani vodi in jih ocedimo. Ocejenim porežemo bete, jih drobno sesekljamo in jih primešamo zmečkani, namočeni žemlji. Dodamo jajce, popramo in solimo. S to zmesjo nadevamo gobanove klobuke in jih po dva in dva stisnemo skupaj, jih paniramo v moki, stepenih jajcih in drobtinah ter ocvremo v vroči maščobi. Zraven lahko serviramo solato ali razne majonezne omake.

NADEVANE KOLERABICE

10 kolerabic, slana voda, 4 dkg surovega masla, čebula, 1/4 kg gobanov, 2 paradižnika, sol, poper, zelen peteršilj, 10 dkg gnjati, 1/2 dl kisle smetane.

Kolerabice skuhamo v slani vodi, jih izdoblamo in nadevamo. Na surovem maslu prepražimo sekljano čebulo, dodamo na listke narezane očiščene gobane, na rezine narezan paradižnik, sol, poper, sesekljan zelen peteršilj in izdobljeno meso kolerabic. Ko se gobe zmehčajo, dodamo sesekljano gnjat in kislo smetano.

S to zmesjo nadevamo kolerabice. Kolerabice zložimo v posodo, odporno proti ognju, in pečemo v pečici 10 do 15 minut. Serviramo pa lahko hladne ali tople.

GOBOVA SOLATA Z MESOM

30 dkg jurčkov, 30 dkg kuhane govedine, 1/2 dl kisa, sol, poper, 1 dl kisle smetane, zelen peteršilj.

Očiščene jurčke skuhamo, ocedimo in narežemo. Dodamo na tanke rezine narezano govedino iz juhe, kis, sol, poper, kislo smetano in sesekljan peteršilj. Vse dobro premešamo in ponudimo.

GOBOVA SOLATA

1/2 kg gob, 1 dl olivnega olja, 1/4 dl vinskega kisa, 3 stroki česna, sol, poper, šopek peteršilja, pol žlice limoninega soka.

Gobe očistite, narežite na debelejšje rezine in operite pod tekočo vodo. Skuhajte jih na ne premočnem ognju, ohladite, ocedite in zložite v skledo za solato. Prelijte jih z oljem in kisom, solite, poprajte in dodajte drobno sesekljan česen. Premešajte in potresite s sesekljanim peteršiljem. Po želji lahko začinite gobjo solato še z limoninim sokom.

GOBOVE KROGLICE

1/2 kg gob, 1 žemlja, 1 jajce, strok česna, poper, sol, 15 dkg pečene mesa (ostanki pečenke), peteršilj.

Gobe očistite, narežite na tanke lističe in jih pomešajte z nastrgano žemljo (staro 2—3 dni). Solite, poprajte, dodajte sesekljan peteršilj in strt česen ter povežite zmes s stepenim jajcem. Na koncu dodajte še zmleto pečeno meso (svinjino, kuretino...). Oblikujte kroglice in jih nekaj minut kuhajte v slanim kropu.

GOBE PO ITALIJANSKO

1 kg gob, 3—4 sardelice (konzerva), 1 majhna čebula, 2 stroka česna, 2 dl goveje juhe, sok pol limone, poper, sol.

Očiščene in oprane gobe narežite na debelejšje listke, dodajte z vilicami zdrobljene sardine in prelajte z malo olivnega olja ali raztopljenega masla. Primešajte drobno sesekljano čebulo in česen in na slabem ognju dušite, dokler ne izpari sok. Prilijte precejeno govejo juho (uporabite lahko tudi kocko) in dodajte limonin sok. Posodo pokrijte in dušite še 20 minut. Na koncu primešajte sesekljan peteršilj, solite in poprajte.

GOBOV FONDUE

1 kg gob (jurčkov), sol, poper, olje za dušenje in cvrenje, žvrkljano testo iz 13 dkg moke, 2 jajc, osminke litra piva in soli.

Zdrave in očiščene jurčke razrežemo na kocke, solimo, popramo, pustimo stati pol ure in nato ocedimo. Gobje kocke lahko pomakamo samo v vroče olje in jih ocvremo, lahko pa jih namočimo v žvrkljano testo in šele nato ocvremo v posodi za fondue. Ponudimo s kruhom, pikantnimi solatami in kislo zelenjavo.

PARADIŽNIKOVE Gobe

8 dkg olja, 5 dkg na kocke zrezane suhe slanice, 1 sesekljana čebula, velik šop zelene paradižnika, 1 kg gob, 4 dkg moke, 1/2 kg paradižnika, sol, malo muškatovega oreška, 3 dkg masla.

Maščobo razpustimo, ji dodamo slanino in pražimo, da slanina postekleni; dodamo čebulo in ko se ta razpusti, del peteršilja. Dušimo, da peteršilj zadiši, nato pridenemo gobe. Ko upadejo, jih pomakamo in prepražimo, dodamo na kocke zrezan paradižnik in dušimo naprej. Vode ni treba prilivati. Ze mehke gobe solimo in odišavamo. Na koncu primešamo peteršilj in maslo. Tako pripravljene gobe ponudimo k testeninam, rižu ali krompirju.

ZDRAVJE - LEPOTA

ŽAJBELJ štejemo za zelo zdravilno rastlino. Zato ga s pridom uporablja tudi farmacevtska industrija po vsem svetu. Žajbelj pa ima še eno lastnost, ki je malokomu znana: listi in korenine te zdravilne rastline odlično belijo zobe in jih ščitijo pred zobnim kamnom! Če izpiramo usta z žajbljevim čajem ali pa čisto preprosto drgnemo dlesni z žajbljevim listom, bomo imeli v ustih prijeten okus. Zlasti je to dobrodošlo kadilecem, ki pokadijo dnevno veliko cigaret. Če si zjutraj in zvečer izpirate usta z žajbljevim čajem, boste ublažili ali celo popolnoma odpravili duh po tobaku v ustih.

Prav tako so **KAMILICE** ne le zdravilne, temveč jih s pridom uporabljamo v

kozmetične namene. Naj vas spomnimo le na nekatere dobre „lepotne“ lastnosti kamilice:

Svetlolaske naj si po pranju las izperejo lasišče s precejenim kamiličnim čajem. Tako bodo obdržale lepo svetlo barvo las, ki sicer radi — z leti — potemni.

Kamilice so tudi odlično sredstvo za čiščenje obraza, milo z dodatkom kamilic pa čisti kožo in jo osvežuje. Mlačen kamilični čaj uporabljamo tudi za oblogo za utrujene oči in veke, vneta veke ali sploh utrujeno kožo. Nikarte pozabiti tudi, da je mlačen kamilični čaj odličen za odpravljanje grobe in odve-trazopokane kože.

„Časti svojega pinča!“ pristavi Koren, ki je do sedaj mirno poslušal pogovor.

Ruda bi bil jezno zavrnil, ko bi ne bil sodnik preprečil daljšega zabavljanja z opomnjo:

„Stojte, gospodje! Nekaj novega, kaj pa bo z volitvami? Razpisane so in v štirih tednih jih imamo. Kdo bo kandidat?“

„Kje? Pri nas? Kandidatov dovolj, a kaj pomaga, ker ne volimo sami in ker ne moremo imeti svojega,“ trdi davkarski nadzornik.

Ruda je ponosno gledal po družbi, notar Koprivec pa je povsil oči.

„Volite, kogar hočete, meni je enako! Volit itak ne pojdem!“ odreže adjunkt.

„Lep narodnjak!“ vzklikne Koren.

„Eh, pojdite se solit, dragi moj, s svojim narodnjaštvom! Slovenska pisma napravljajte in slovenske vloge, dejansko, dejansko pokažite — ne pa s takimi puhlimi frazami,“ ugovarja malo razdraženo sodni adjunkt.

„Da nam jih boste kar vračali, kajte?“

„Le poskusite!“

„Da bi vaju vrag! še zopet sta si v laseh!“ hitel je sodnik. „Govorita vendar enkrat mirno, pametno! No, tu prihaja še tretji — zdaj se bodo pa sprijeli!“

Zadnja opomnja je veljala gospodu Antonu, ki je bil v tem trenutku vstopil. Prihajal je redkokrat zvečer in zato so ga pozdravljali nocoj vsi z glasnim čudenjem.

„Ej, kaj boste povpraševali,“ zavračal je one in sedel poleg Korena ob konec mize. „Treba je vendar, da pozvem kaj novega — časi; saj ste vsi polni — novic, gospodje.“

„Aha, gospoda Antona že tišče — volitve!“ smeje se, adjunkt.

„Gotovo ste že izbrali kandidata?“ hiti mladi duhov-

nik.

„Seveda! Naš gospod adjunkt ima največ upanja!“ roga se Koren.

„Tiho, tiho! Nič zabavljanja!“ oglasi se sodnik. „Dobro, da ste prišli, gospod Anton! Jaz bi v istini želel, da se zgovorimo o kandidatu — brez šale, gospodje, stvar je resna in zadnje besede imamo mi; zakaj bi torej ne govorili?“

„Pametna je taka, gospod sodnik,“ pritruje kaplan, „naš trg je velik in bo odločeval glede večine, ako postopamo složno. Izberimo si svojega moža in naznanimo ga osrednjemu odboru; saj nas ne sme prezirati!“

„Tudi jaz tako smem, gospodje! Toda z vlado je treba nekoliko dogovora,“ omeni pl. Ruda.

„Aha!“ oglasi se Koren. Edini adjunkt se mu je malo namuznil, drugi pa so vedli, kakor da bi ne bili čuli tega vzklika.

„Jaz bi dejal, da pride to pozneje, gospod koncipist!“ oporeka notar.

„Kakor vam drago!“ odgovori oni zbadljivo in potegne rame kvišku.

„To ni naša stvar! O tem naj ukrene osrednji odbor, gospodje!“ povzame zopet sodnik besedo. „Oglejmo se malo okoli! — Koga bomo kandidirali! Drugod nam ni treba iskati, jaz bi dejal, da se tudi pri nas še kdo najde, ki bi nas v deželni zboru pošteno zastopal. Tu nam je treba novih cest, novo šolo bomo zidali in povodnji, povodnji tam doli v drenovski dolini bo treba zabraniti. In naposled — ne pozabite železnice! Deželni zbor bo imel važno besedo o nji, torej pazimo, da dobimo zastopnika, ki pozna naše razmere.“

Koren je pod mizo drezal z nogo sosedu svojega, gospoda Antona. Vsi so čutili, da so sodnikove besede nekakov kandidatski govor, a misel na to jih ni mogla ogreti.

(Dalje v prihodnji številki)

SILVO DEVETAK

Odnosi med matico in manjšino

(načelno vprašanje nacionalne enakopravnosti)

Večina narodnih in etničnih manjšin je nastala na ta način, da so državne meje presečkale del etničnega ozemlja posameznega naroda, ki je — v največ primerih — ustanovil lastno „nacionalno državo“. Ker so meje nemalokrat nastale v krčih političnih in oboroženih spopadov, so lahko odnosi med manjšino in matico občutljivo politično vprašanje.

Zunanja politika Jugoslavije temelji na prepričanju, da vprašanja manjšin ni moč razreševati s spreminjanjem meja, ampak z uresničevanjem njihovih pravic in z mednarodnim sodelovanjem. Za načelo nedotakljivosti meja so se v sklepni listini evropske konference o varnosti in sodelovanju leta 1975 opredelile tudi evropske države (razen Albanije).

Spričo tega je vprašanje položaja in razvoja manjšin čedalje bolj povezano tudi z mednarodnimi odnosi, zlasti pa z odnosi med sosednimi državami. Predvsem v devetnajstem stoletju je vladalo prepričanje, da je vprašanje razvoja posameznega naroda moč dokončno razrešiti le v okviru nacionalne države. To se je posredno nanašalo tudi na narodne, etnične ali jezikovne manjšine. Takšno prepričanje je nemalokrat razpihvalo boje za „nacionalne meje“, za „naravne pravice“ ipd.

V današnjih okoliščinah, ob koncu dvajsetega stoletja, bi se moralo težje prizadevanj za pravice in napredek manjšin premakniti na druga področja, predvsem v iskanje novih poti za sodelovanje in povezovanje, ki naj bi ustvarjalo takšne mednarodne razmere, v katerih državne meje ne bi pomenile ovire za nemoten kulturni razvoj naroda, katerega deli živijo kot manjšine v drugih državah. V tem pogledu se bodo prizadevanja za svobodno razvoj manjšin čedalje bolj povezovala z bojem za mednarodno sodelovanje in mir, varnost in napredek ter za demokratizacijo mednarodnih odnosov.

Problematika odnosov med matico in manjšino pridobiva v zadnjem času nove mednarodne razsežnosti spričo dejstva, da se številne populacije, ki so kot delavci-migranti (ali begunci) odšle v druge države, ne nameravajo (ali ne morejo) več vrniti v „domačo državo“. Odpira se globalno vprašanje, na katerega še ni moč natančno odgovoriti: kako tem novim „etničnim manjšinam“ — kot posameznikom in kot skupini — zagotoviti v državah, kjer so se naselili, politične, socialno-ekonomske, kulturne in druge pravice. Države, ki poskušajo ta problem razrešiti s pomočjo integracije teh novih populacij ob

ohranjanju njihovih kulturnih značilnosti (kot so Avstralija, Nizozemska, Norveška, Švedska), bodo kaj kmalu prišle do spoznanja, da je takšna politika možna le ob razvijanju širokih vezi z državami, od koder so te nove populacije prišle. Kakorkoli že imenujemo to povezovanje, gre v bistvu za uresničevanje klasičnega odnosa med matico in manjšino, le da v teh primerih pretakanje „življenjskih sokov“ ne poteka več prek meja sosednih držav, ampak na regionalni ali pa celo univerzalni ravni. Ravno to daje problemu zaposlovanja v tujini nove dimenzije, v katere se v okviru tega članka ne bi spuščali.

Pri iskanju možnosti za ohranitev in razvoj manjšin je potrebno v vsakem primeru izhajati iz dejstva, da so narodne, etnične ali jezikovne manjšine sestavni del političnega in družbenega ustroja države, v kateri živi. Njihovi razvojni problemi se potemtakem lahko dokončno razrešujejo le v okviru pogojev, ki jih postavljajo posamezni politični, ustavni in gospodarski sistemi, pri čemer mora država dosledno spoštovati in izpolnjevati obveznosti, ki jih je sprejela z mednarodnimi pogodbami, ali ki izhajajo iz splošnih načel mednarodnega prava. Boj za napredek manjšine je zaradi tega neločljivo povezan s splošnimi prizadevanji za demokratični in humanistični razvoj družbe in države, v kateri manjšina živi.

Ob tem pa je nesporno dejstvo, da je sodelovanje narodne manjšine z narodom, kateremu etnično pripada, nujen pogoj za ohranjanje narodnih značilnosti in nemoten ter vsestranski napredek manjšine. Narodna manjšina sicer — glede na socialno-politične in kulturne razmere, v katerih se nahaja — živi svoje življenje —, a je vendar slejkoprej del narodnega telesa, ki se opira na kulturno in nacionalni razvoj naroda kot celote. In obratno, ustvarjalnost narodne manjšine je, kljub posebnostim, ki opredeljujejo njeno vsebino in razsežnost, sestavni del duhovne in materialne ustvarjalnosti matičnega naroda.

Spričo vsega tega ni nobenega dvoma, da mora učinkovito varstvo narodne manjšine zaobeti tudi njeno pravico, da razvija stike in sodelovanje z narodom istega etničnega porekla, kor po drugi strani matičnemu narodu nalaga moralno dolžnost, da pri načrtovanju svojega kulturno-etničnega razvoja ustvarja ustrezne možnosti tudi za sodelovanje pri razvoju svojih delov, ki kot manjšina

živijo v drugih, največkrat sosednjih državah.

V razmerah univerzalne medsebojne povezanosti sveta državna pripadnost ne bi smela bistveno vplivati na narodno življenje manjšine. Toda danes še živimo v svetu, v katerem državne meje marsikje pomenijo resnično prepreko za medsebojno zблиževanje narodov in za prepletanje in medsebojno oplajanje njihovih kultur. V takšnih splošnih razmerah seveda niti narodne manjšine ne morejo uresničevati pravice do sodelovanja z matičnim narodom.

Glede na to, da živi manjšina v drugi državi, je proces njenega sodelovanja z matico v bistvu posebna oblika meddržavnega sodelovanja, ki mora temeljiti na pravilih mednarodnega prava in na običajih, ki so se razvili v dosedajni praksi v posameznih državah oziroma na posameznih geografskih področjih.

Pravica ali dobra volja?

Najprej je treba pojasniti vprašanje, ali je pravica manjšine do sodelovanja z matičnim narodom odvisna od dobre volje države, kjer manjšina živi, ali pa je obvezujoča norma mednarodnega prava? Pritrjujemo stališču jugoslovanskega strokovnjaka za mednarodno pravo B. Vukasa, da je „pravica manjšine do vzpostavljanja in vzdrževanja zvez z matičnim narodom del „splošnih pravnih načel“ v smislu tč. c) 1. para. 38. čl. statuta mednarodnega sodišča. Poleg tega je ta pravica povezana z normami mednarodnega prava, ki urejajo položaj posameznika v mednarodni skupnosti in demokratično pravico človeka do stikov s subjekti drugih držav, kar vključuje tudi njegovo pravico, da zapusti državo in se vanjo vrne. Ta pravica je vključena tudi v jugoslovanski predlog Deklaracije OZN o pravicah narodnih, etničnih, verskih in jezikovnih manjšin, o katerih teče razprava v komisiji OZN za človekove pravice. Prav tako so to obliko mednarodnega sodelovanja manjšin podprli v programu akcij, ki so ga sprejeli na prvi svetovni konferenci za boj proti rasizmu in rasni diskriminaciji leta 1978 v Zenevi, pa tudi na mednarodnem seminarju OZN o razvijanju človekovih pravic pripadnikov etničnih, narodnih in jezikovnih manjšin na Ohridu leta 1974. Pravico manjšin do sodelovanja z matičnim narodom potrjuje tudi praksa številnih držav.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

RAVNE NA KOROŠKEM:

Mladinska knjiga odprla novo poslovalnico

Mladinska knjiga iz Ljubljane je pred nedavnim odprla svojo podružnico tudi na Ravnah na Koroškem, ki obsega knjigarno in papirnico. Nova knjigarna in papirnica se je pridružila dosedanjim dvaintridesetim poslovalnicam Mladinske knjige, ki so razmeščene po vsej Sloveniji. Poleg ljubljanske regije je Mladinska knjiga najmočnejše zastopana na Štajerskem, kjer ima 9 svojih poslovalnic. Na Koroškem pa je zdaj poleg slovenjegraške odprla še svojo drugo podružnico.

Svojim knjigarnam skuša dati Mladinska knjiga značaj kulturnega prostora, kjer naj bi vsako lahko našel knjigo zase, ne glede na potrebo, izobrazbo, starost in okus — skratka: trudi se približati knjigo vsakomur. Papirnice imajo seveda bolj praktičen značaj, v njih prodajajo marsikaj za vsakdanjo rabo, za šolo in pisarniško delo, za najmlajše pa igrače. Kot prva v Sloveniji pa je Mladinska knjiga začela tudi s prodajnimi galerijami, ki so že našle svoje mesto v slovenskem kulturnem, predvsem likovnem prostoru. V njih prirejajo razstave že uveljavljenih, pa tudi mladih umetnikov. Poleg tistih, ki jim je pri srcu likovno ustvarjanje, se v teh galerijah zbirajo tudi ljubitelji starin in seveda likovni umetniki, ki se v teh galerijah oskrbujejo z delovnimi materiali. In v zadnjem času je začela Mladinska knjiga razvijati še posebne oddelke, v katerih vzgojnovarstvene organizacije lahko najdejo vse za vzgojo in v veselje najmlajšim. Te oddelke imenujejo Pedenjped.

Marsikaj od vsega tega je Mladinska knjiga namenila tudi za svojo novo knjigarno in papirnico na Ravnah. Knjigarna ima bogat izbor kvalitetnih slikanic, knjige za odrasle in mladino — od tistih za zabavo pa do vzgojnih, ki jih rabijo v šolah. Na knjižnih policah je vrsta naslovov iz domačega in tujega leposlovja, pa strokovne knjige in priročniki, knjige za razvedrilo in izobraževanje. Prijatelj glasbe so na voljo plošče in kasete. V papirniškem delu nove trgovine pa se bodo mladi lahko oskrbovali s šolskimi potrebščinami, medtem ko najdejo podjetja in druge ustanove bogato ponudbo pisarniških potrebščin, tehničnega pribora ter pisalnih in računskih strojev. Poleg vsega tega je nova trgovina založena še s spominki, darili, koledarji, usnjenimi predmeti in podobnim blagom. Svoje mesto v najmlajši podružnici Mladinske knjige pa je našel seveda tudi oddelke Pedenjped.

Z novo knjigarno in papirnico je izpolnila Mladinska knjiga večletne želje in potrebe prebivalcev Raven na Koroškem in sosednjih krajev, ki so postali bogatejši za nov kulturni in gospodarski objekt, katerega so s skupnimi napor in prizadevanji uresničili Tovarna lepenke iz Prevalj, Gradbeno podjetje Kograd iz Dravograda in Mladinska knjiga iz Ljubljane.

Uredništvo — 15.00 Edgar iz Tamaracka ali novi čas — 15.50 Papaj, mornar brez strahu in plemstva — 16.15 Srečanje s tretjim tisočletjem — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Wobeli — 17.30 Matt in Jenny — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Derrick — 21.20 Operetni koktajl — 22.10 Reklama in šport — 22.20 Nočni studio — 23.20 Poročila.

SOBOTA, 21. 8.: 9.00 Poročila — 9.05 Instrukcija: angleščina — 9.20 Instrukcija: angleščina — 9.35 Instrukcija: latinščina — 9.50 Instrukcija: angleščina — 10.05 Instrukcija: latinščina — 10.20 Instrukcija: latinščina — 10.35 Dopoldanski koncert — 11.25 Arheologija biblije — 11.55 Nočni studio — 13.00 Uredništvo — 15.20 Neomadeževana ljubica — 17.00 Gradbišče — 17.30 Zgodbe o tujenju — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Isaac Albeniz — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Čarovniki so med nami — 21.50 Šport — 22.10 Klimbim — 21.55 Jazz Antibes — 23.40 Poročila.

NEDELJA, 22. 8.: 11.00 Uta tiska — 15.05 Pirat — 16.45 Listamo v slikanici — 17.05 Kako lahko ustrašimo leva? — 17.15 Nils Holgersson — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Zemljevid novega sveta — 21.45 Šport — 22.00 Poročila.

PONEDELJEK, 23. 8.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 TV kuhinja — 10.00 Instrukcija: latinščina — 10.15 Instrukcija: latinščina — 10.30 Dan, ko se zemlja ni več premaknila — 11.55 Color classics — 12.00 Gospodarica Vallasa — 13.00 Uredništvo — 15.00 Edgar iz Tamaracka ali novi čas — 15.50 Risanka — 16.00 Gibanje je vse — 16.30 Avstrijska ljudska glasba — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavanje nevarnosti — preprečevanje nesreč — 17.30 Bil je nekoč... človek — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pustolovščina divjine — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 21.00 „Kje se nahajam?“ — 21.05 K&C & Co. — 21.50 Šport — 22.20 Poročila.

TOREK, 24. 8.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Instrukcija: latinščina — 9.45 Instrukcija: angleščina — 10.00 Instrukcija: latinščina — 10.15 Instrukcija: latinščina — 10.30 Neomadeževana ljubica — 12.10 Oče in sin — 12.15 Klub seniorjev — 13.00 Uredništvo — 15.00 Avstrija II — 16.30 Po Avstriji — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 17.00 Nečak iz Amerike — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Japonska — gospodarsko čudo — 21.00 Karl Valentin — 21.25 Monarh — 22.45 Poročila.

SREDA, 25. 8.: 9.00 Poročila — 9.05 Tudi pošaliti se je treba — 9.35 Instrukcija: latinščina — 9.50 Instrukcija: angleščina — 10.05 Instrukcija: latinščina — 10.20 In-

strukcija: latinščina — 10.35 Pirat — 12.15 Japonska — gospodarsko čudo — 13.00 Uredništvo — 15.00 Prebujajoča se dežela — 15.40 Črni ostrogi — 17.00 Svetilka želja — 17.30 Pinocchio — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Policijska inspekcija 1 — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Svetohilnska brata — 21.45 This is soul — 22.35 Poročila.

ČETRTEK, 26. 8.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Instrukcija: angleščina — 10.15 Instrukcija: angleščina — 10.30 Svetohilnska brata — 11.55 Color classics — 12.05 Gospodarica Vallasa — 13.00 Uredništvo — 15.00 Prebujajoča se dežela — 15.45 Dežela gora — 16.30 Srečanje z živaljo in človekom — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečevanje nesreč — 17.30 Pet prijateljev — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Otroci — 21.45 Makedonija — 23.30 Šport — 23.20 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 20. 8.: 18.00 Kompas — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Raziskovanje vesolja danes — 21.00 Fascinirano raziskovanje — 21.20 Politika v petek — deset pred deseto — 22.20 Havajski kralj — 0.05 Poročila.

SOBOTA, 21. 8.: 17.15 Dunaj in njegovi prijatelji v anekdotah — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Šport — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Amfitrion — 22.00 Kavboji — 0.05 Poročila.

NEDELJA, 22. 8.: 16.00 Športno popoldne — 17.00 Iz domovine — 17.45 Raziskovanje vesolja danes — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Kraj dejanja — 21.50 O filmu — 22.35 Soap — 23.00 Poročila.

PONEDELJEK, 23. 8.: 18.00 Znanje danes — 18.30 Lunina baza Alfa 1 — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Deske, ki pomenijo svet — 21.00 „Kje se nahajam?“ — 21.05 Šiling — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Ne ljubi nikdar tujca — 23.55 Poročila.

TOREK, 24. 8.: 18.00 Orientacija — 18.30 Lunina baza Alfa 1 — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Deske, ki pomenijo svet — 21.00 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

SREDA, 25. 8.: 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Lunina baza Alfa 1 — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Cate Central — 21.50 Koroška poletje — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Surealistična parabola na današnji čas — 23.40 Poročila.

ČETRTEK, 26. 8.: 16.00 Mladinska evropsko prvenstvo v plavanju — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Revija tirolske pihalne glasbe — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

RADIO — TELEVIZIJA

ORF — KOROŠKI RADIO

SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 20. 8.: 14.10 Koroški obzornik — iz kulturnega življenja.

SOBOTA, 21. 8.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 22. 8.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 23. 8.: 14.10 Koroški obzornik — Koroški zbori.

TOREK, 24. 8.: 9.30 Za našo vas — 14.10 Koroški obzornik — Minute z... — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 25. 8.: 14.10 Koroški obzornik — Čas za popevko — Naša beseda — 21.00 Koroški vižarji.

ČETRTEK, 26. 8.: 14.10 Koroški obzornik — Družinski magazin.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 20. 8.: 18.00 Poročila

— 18.05 Slovenski pihalni orkestri — 18.30 Obzornik

— 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Fantje s Hill Streeta, ameriška nadaljevanka — 20.55 Ne prezrite

— 21.10 Španske operne zvezde: Pedro Lavirgen — 22.10 Spremljajmo — sodelujmo — 22.20 Nočni kino: Smrt v vrtu, francosko-mehiški film — 0.00 Poročila.

SOBOTA, 21. 8.: 15.45 Poročila — 15.50 Ja-

kec in fižolček, ameriški risani film — 16.40 Nogomet Sloboda : Velež, prenos — 18.30 Muppet Show — 19.00 Naš kraj: Sela v Turinjski dolini — 19.15 Zlata ptica — 19.20 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Mož, ki je umrl dvakrat, ameriški film — 21.30 Zrcalo tedna — 21.45 Človekova glasba: Obdobje velikih skladateljev — 22.40 Poročila.

NEDELJA, 22. 8.: 9.35 Poročila — 9.40 Živ žav, otroška matineja — 10.30 Osmo ofenziva, nadaljevanka — 11.25 TV kašpot — 11.45 Čez tri gobe: Gorenjci iz Naklega — 12.15 Kmetijska oddaja — 13.15 Poročila — 16.10 Kisto navadne sanje, zahodnonemški dokumentarni film — 16.35 Poročila — 16.40 Nastanek in razvoj vojnega letalstva — 17.10 Športna poročila — 17.25 Zbogom, gospod Chips, ameriški film — 19.15 Risanka — 19.23 TV in radio nocoj — 19.25 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Ilinden, nadaljevanje in konec — 21.25 Človek brez meja: Trilogija o Bombayu — Dan svetlobe, dokumentarna serija — 21.55 Športni pregled — 22.40 Poročila.

PONEDELJEK, 23. 8.: 17.25 Poročila — 17.30 Dediščina za prihodnost: Svete oblike, japonska dokumentarna serija — 18.30 Obzornik — 18.45 Hit meseca — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Operni enodejanki z ljubljanskih poletnih kulturnih prireditelj v Križankah — I. Lhotka-Kalinski: Analfabet in G. Donizetti: Rita — 21.30 V znamenju.

TOREK, 24. 8.: 17.35 Poročila — 17.40 Mali pingvin, francoska otroška serija — 17.55

Jugoslovanski narodi v pesmi in plesu — 18.30 Obzornik — 18.45 Čas, ki živi: Ukrađeni in okrađeni — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Odprto za ustvarjalnost — 20.35 Jean Christophe, francoska nadaljevanka — 21.30 V znamenju.

SREDA, 25. 8.: 18.00 Poročila — 18.05 Gudarji kapitana Gancha, brazilska nadaljevanka — 18.30 Obzornik — 18.45 Amaterski studio — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Reportaža o mestu Jajce — 20.05 Grand (Belgija): Igre brez meja — 21.30 Jazz na ekranu: Kvarter Dexterja Gordona — 21.55 V znamenju.

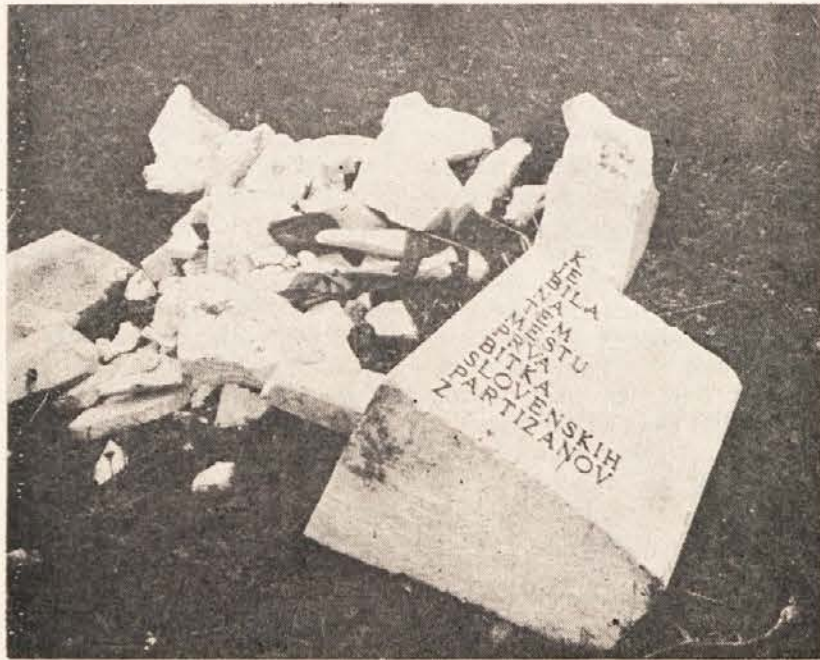
ČETRTEK, 26. 8.: 17.40 Poročila — 17.45 ZBIS: Kralj Matjaž in Alenčica — 18.00 Mladost glasbeniki tekmujejo — 18.30 Obzornik — 18.45 Po slehah napredka — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Film tedna: Test pilota Pir Sa, poljski film — 21.35 Miniature: Govorica niti — 21.55 V znamenju.

AVSTRIJA 1

PETEK, 20. 8.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Instrukcija: latinščina — 9.45 Instrukcija: angleščina — 10.15 Instrukcija: angleščina — 10.30 Zaposnelo dekle — 11.35 Opazovanja na suhem in pod vodo — 12.10 „Ljudsko gledališče, kaj je to?“ — 13.00

Prvi boj na Robežah

V nedeljo bo na Robežah spominska slovesnost ob 40. obletnici prvega spopada partizanov z nemško soldatesko na koroških tleh. Ob tej obletnici objavljamo spodnji zapis.

Spomenik, ki ga je ZKP postavila v spomin na prvi oboroženi partizanski spopad s Hitlerjevo vojsko na Koroškem, so razstrelili že dva tedna po odkritju jeseni 1973. ZKP ga je ponovno odkrila na istem mestu oktobra 1976.

S protiofenzivo pri Moskvi in zimsko ofenzivo, ki je sledila v prvih mesecih leta 1942, je Rdeča armada dosegla uspehe strateškega pomena. Propadli so nemški načrti o nadaljevanju bliskovite vojne in o hitri zmagi nad Sovjeti. Tudi zaradi tega se je ob koncu zime 1941-42 vodstvu osvobodilnega gibanja slovenskega naroda in slovenskim osvobodilnim borcev z vso resnostjo zastavljala naloga, da osvobodilni boj čimprej razširijo v vseljudsko vstajo.

V zgodnji spomladi 1942 je Glavno poveljstvo naredilo načrt za pomladansko ofenzivo partizanskih enot. Partizani naj bi dvignili vstajo v delu Gorenjske, v delu Štajerske in v Ljubljanski pokrajini. Namesto čet in bataljonov so ustanovili odrede in grupe odredov.

V sklopu te reorganizacije je štab 2. grupe odredov in 2. bataljon Savinjskega odreda odšel 10. avgusta na Štajersko. Del teh enot, namreč dve četi 1. bataljona Savinjskega in ena 2. bataljona Pohorskega odreda (po komandantu Francu Pogljenu-Kranjcu imenovan „Kranjčev bataljon“) je zajela nemška ofenziva, nakar so se odločili, da odidejo preko Koroške na Štajersko. Okoli poldneva 22. avgusta se je bataljon preko sedla Škrbina spustil na koroško stran.

Zvečer je prispel nad prve hiše v Srednjem Kotu v Selah in takoj navezal stike z domačini. Partizani so naleteli na sprejem, kakršnega še niso poznali. Predvsem so dobili od domačinov dosti hrane. Komandant in komisar pa sta domačinom pojasnjevala cilje OF.

Čeprav so Nemci kar kmalu poznali bataljon, so se partizani s pomočjo domačinov, ki so jih obveščali o premikih Nemcev, izmaknili nemškimi zasledovalcem.

Tako so v noči 25. avgusta 1942 prispeli čez dolino Borovnice na Obir in od tam do Lesjakove kmetije v Robežah pri Apačah — 2 km južno od Drave. Utaborili so se v gozdu nad kmetijo in takoj navezali stike z domačini.

Popoldne istega dne, ko so partizani pravkar začeli deliti večerjo, so jih napadli nacisti. Mnogi partizani so bili brez orožja in ko je začelo pokati, so se naglo umaknili na vse strani. Nemci so na ta način dobili več pušk ter tri lahke in en težki mitraljez. Ko pa se je poлегel prvi preplah, sta komandant in komisar zbrala večino partizanov in jih popeljala v odločni protinapad. Predvsem jim je šlo za to, da bi dobili nazaj izgubljeno dragoceno orožje.

Napad je uspel, očitno Nemci niso računali s protinapadom. Posebno pa jih je zmedlo, ker so jih napadli z vseh strani, tudi iz zaledja. Zbali so se obkolitve in začeli bežati, partizani so jih zasledovali do Apač, kjer so se vkrcali na tovarnjake in se odpeljali. Kasneje so partizani ugotovili, da so imeli opraviti z neko šolsko esesovsko enoto iz Celovca.

Partizani so dobili nazaj vse svoje orožje in opremo, povrh pa so zaplenili še en mitraljez, brzostrelko, sedem pušk, radijski oddajnik ter precej streliva in opreme. Na nemški strani je padlo 10 vojakov, med njimi en oficir in en gestapovec, nekaj jih je bilo ranjenih. Na partizanski strani pa so padli trije. Bataljon je ob nadaljevanju pohoda na Štajersko obiskoval samotne kmetije, prosil za hrano in spraševal za pot. Obenem so vsepovsod razlagali, kdo so in zakaj se bojujejo.

Novica o spopadu med partizani in esesovci na Robežah se je medtem že razširila med ljudmi. Zmagabataljona je pomenila za koroške Slovence, ki so bili potrjeni zaradi izselitve, dokaz partizanske navzočnosti in uspešnosti. Prvič se je zgodilo, da je v bojih prekaljena enota na koroških tleh premagala nemško edinico in ob pohodu na Štajersko navezala podnevi stike z domačini, ki so jo prisrčno sprejeli in jo materialno podprli.

Eden izmed učinkov tega boja je bil, da je prvi koroški partizanski aktivist, Ivan Županc-Johan pri svojem političnem delu po raznih vaseh žel še večji uspeh. Ko je namreč konec avgusta 1942 prišel na Koroško tudi še Stane Mrhar, jima je uspelo kmalu nato v Lobjniku ustanoviti prvi odbor OF, katerega prva člana sta bila Jurij Pasterk in Karl Prušnik-Gašper. Za tem so nastali vaški odbori na Obirskem, v Beli, v Selah, v Plaznici, v Borovljah, na Kortah, na Rebrici in v Suhli. V teh odborih je bilo organiziranih v OF preko 200 ljudi! Potemtakem bitka pri Robežah ni imela samo vojaškega pomena, temveč tudi moralno-političnega. V času, ko so lokalni nacisti — še pijani od prežgodnjih zmag — načrtovali totalni izgon koroških Slovencev je bitka pri Robežah oznanjala, da se slovenski narod ne bo vdal usodi.

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB
vabi na prvenstvene tekme
SAK - Grabštanj ob 17.30 uri
SAK ,pod 23' - Grabštanj ,pod 23'
ob 15.30 uri
na Koschatovem igrišču v Celovcu

„Neurje stoletja“ na Koroškem

Medtem ko je bilo iz raznih drugih držav, pa tudi iz drugih predelov Avstrije v minulih tednih že večkrat slišati o neurjih, ki so prerasla v prave katastrofe, je bilo Koroški letos v tem pogledu še precej prizanešeno. Toda začetek tega tedna je tozadevno z vso silo prizadel tudi našo deželo, kajti v ponedeljek se je nad širnimi predeli Koroške razbesnelo neurje, ki ga zaradi moči in predvsem zaradi posledic že splošno imenujejo „neurje stoletja“.

Ponedeljsko neurje je posebno močno prizadelo kraje v Labotski dolini ter v dolinah Krke in Motnice, kjer so po strašnih nalivih številni potoki prestopili bregove ter preplavili ne samo njive in travnike, marveč tudi ceste in mnoge hiše. Nastale škode doslej še niso mogli v celoti oceniti, vendar gre prav gotovo v desetine milijonov šilingov. To velja zlasti za Labotsko dolino, kjer so se do pet metrov visoko narasle vode razbesnile nad stanovanjskimi poslopji, trgovinami in drugimi objekti. V tem infernu je neka 17-letna trgovska vajenka prišla ob življenje, ko jo je vodni val odpljusnil v klet, kjer je

utonila. Ljudje, ki so doživeli to divjanje narave, vedo povedati strašne podrobnosti, ki jim bodo gotovo ostale neizbrisne v spominu. Mnoge družine so ob vse svoje imetje in bodo morale spet pričeti na začetku, da si bodo ustvarile vsaj skromno domovanje. Nekateri posamezniki pa so bili vsaj v prvih urah po katastrofi povsem obupani in so samo zatrjevali, da v opustošenih domovih nikdar več nočejo stanovati.

Katastrofalno neurje v začetku tega tedna je — seveda v močno omiljeni obliki — „pokazalo zobe“ tudi nad drugimi predeli Koroške. Tako se je nad Celovcem razlila silna ploha, medtem ko je v Podjuni v več krajih udarila strela, ki je upepelila večje število gospodarskih poslopj ter povzročila milijonsko škodo. Do večjih poplav in s tem do velike materialne škode pa je prišlo tudi v Krški dolini.

Prebivalci težko prizadetih krajev bodo posledice neurja gotovo še dolgo občutili — v tolažbo jim je dejstvo, da so bili od prvega trenutka deležni solidarne pomoči sosedov.

Šmihel - SAK 2:1

Trije Šmihelčani branijo pred SAKovim napadalcem.

V nedeljskem nogometnem derbiju med Šmihelom in Slovenskim atletskim klubom je SAK doživel prvi poraz v novi sezoni. Pred 500 gledalci v Šmihelu je SAK že v 10. minuti dobil prvi gol in se od njega ni več prav opomogel. Šele v začetku drugega polčasa je Hobel lahko izenačil, toda osem minut

pred koncem so šmihelski nogometaši še enkrat zadeli v gol vratarja Malleja. Obe točki sta torej ostali v Šmihelu. Za SAK pa je treba vprašati, če mu vsiljena vloga favorita ne škoduje bolj kot mu koristi. V nedeljo bo SAK na domačem igrišču sprejel moštvo iz Grabštanja, ki v dosedanjih dveh igrah še ni dobilo točke.

Tudi manjšinsko vprašanje na poletni šoli klubov OZN

Tudi letos so — kakor v prejšnjih letih — na poletni politični šoli OZN, ki je vsako leto v Ankaranu blizu Kopra, sodelovali mladi Korošci. Šola je potekala letos v dveh izmenah; v prvi izmeni so bili predvsem osnovnošolci iz cele Slovenije, med udeleženci druge izmene pa so bili tudi mladinci iz zamejstva: poleg petih aktivistov Zveze slovenske mladine v Celovcu še šest mladih Slovencev iz Italije.

Poletna politična šola OZN je največja akcija klubov OZN Slovenije. Poteka v poletnih mesecih, ko siceršnje delo v klubih precej miruje, kar je tudi povsem razumljivo, saj večina klubov deluje na osnovnih in srednjih šolah, ki imajo v poletnih tednih svoje počitnice. Vendar poletna politična šola ni pomembna samo zaradi tega, ker je to največja poletna akcija, marveč predvsem tudi zato, ker je to kadrovska šola klubov OZN. Člani klubov, ki se te šole udeležijo, jeseni prevzamejo važne naloge v svojih klubih OZN, pa tudi v raznih forumih mladinske organizacije in v občinskih konferencah. Ne nazadnje pa je ta šola velikega pomena tudi zato, ker se člani klubov med seboj spoznavajo in navezujejo prijateljske stike, kar pri nadaljnjem delu brez dvoma veliko koristi.

Letošnja poletna politična šola je bila v znamenju 25-letnice klubov OZN v Sloveniji. Temu jubileju bo namenjena še posebna slovesnost, ki bo letos jeseni v Ptuj, kjer se bodo zbrali člani klubov OZN iz cele Slovenije.

V času poletne politične šole je bilo pet predavanj, vsako popoldne je delo potekalo po skupinah, ali pa so

razorožitev in miru. Pri tem je bila posebej poudarjena vloga Združenih narodov in njihovih ustanov. Ugotovljeno je bilo, da je oboroževanje oziroma razorožitev eno najboljstijevjših področij mednarodnega življenja, ki zelo močno vpliva na splošne razmere v svetu. Svet se je ponovno znašel v kritični fazi, morda najbolj negotovi, odkar smo se rešili svoječasne hladne vojne. Mirno lahko rečemo, da kovanje sil, do katerega prihaja zlasti med vojaškimi velikani, pretresa naš planet in povzroča največjo zaskrbljenost ne le pri mnogih vladah, marveč predvsem tudi med najširšimi sloji prebivalstva. Narodi širom po svetu vsebolj neposredno izražajo ogorčenje zaradi nadaljevanja

tega tekmovanja. Pri tem je naloga nas vseh, da z vsemi močmi podpiramo prizadevanja za mir in razorožitev. In ne samo to, najostreje moramo nastopati proti vsem pojavom hujkanja, vmešavanja v notranje zadeve držav, proti vojaški hegemoniji velesil, proti vojaškim posegom tujih enot in podobno.

Drugo veliko področje iz današnje družbene stvarnosti je bilo vprašanje emancipacije ženske v današnji družbi. Čeprav imamo ustanovno listino OZN, splošno deklaracijo o človekovih pravicah in razne druge mednarodne dokumente, ki so — vsaj na papirju — uzakonili enakopravnost žensk, le-te tudi danes še niso povsem enakopravne. Posebno v Združenih narodih si je vedno prizadevala, da se ženskam pravno priznajo pravice in se jim zagotovijo enake možnosti, da svoje pravice uveljavljajo. V ta namen so bile v OZN izglasovane številne deklaracije in konvencije, ki vsebujejo načela in norme o pravicah žensk na vseh področjih družbenega življenja. Ti dokumenti razglasajo, da so ženske enakopravne glede političnih, državljanskih, ekonomskih in socialnih pravic, kakor glede izobraževanja in družbenega prava; obenem pa države članice obvezujejo, da morajo ta načela upoštevati in uresničevati pri svoji notranji zakonodaji.

Vprašanjem slovenske narodne skupnosti v Avstriji in Italiji je bila posvečena okrogla miza, pri kateri je sodelovalo več kot petdeset udeležencev, kar brez dvoma že samo po sebi govori o aktualnosti te tematike ter dokazuje, da se mladi v Sloveniji živijo zanimajo za usodo zamejskih Slo-

vencev. O teh vprašanjih sta s strani zamejcev diskutirala za Slovence v Italiji Renca Pelesson in za koroške Slovence Marjan Pečnik.

Sicer pa v poletni politični šoli v Ankaranu poleg predavanj in izobraževanja tudi razvedrila in zabave ni manjkalo. Zamejci so že prvi večer pripravili zabaven spored, ki je pritegnil vse udeležence. Pa tudi športna srečanja, ki so se vrstila vsak dan, so bila v veliki meri „v znamenju“ zamejcev, zlasti na nogometnem igrišču, kjer smo bili vedno med zmagovalci. Tudi za kopanje je bilo dovolj časa, čeprav vreme ni bilo preveč naklonjeno. Tako je čas poletne politične šole v Ankaranu kar preveč hitro minil in marsikomu je bilo slovo težko — saj so bili tekom enega tedna navezani iskreni in prijateljski stiki med mladimi sovrstniki. Pa vendar ostane tolažba, da se bodo takšna in podobna srečanja nadaljevala in da se sklenjene prijateljske vezi ne bodo pretrgale.

Marjan Pečnik

Slovenski VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10
Uredništvo: 9020 Celovec, St. Ruprechtstr. 19/IV, tel. 0 42 22 / 54 0 42, teleks 42086 slndok a
Uprava: 9020 Celovec, Gasometergasse 10, tel. 0 42 22 / 32 5 50
Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje